

[Изреке Светих Отаца](#)

Авва Антоније

Бејаше некакав човек који је у пустињи ловио дивље звери па угледа авву Антонија како се шали са браћом и саблазни се. Хотећи да му покаже како ту и тамо треба бити снисходљив према браћи, старац му каже: Стави стрелу у свој лук и затегни га. Овај учини тако. Вели му затим: Затегни га још. Овај га затегне. А старац му опет вели: Још га затегни. Одговори му ловац: Ако га затегнем преко мере, лук ће се сломити. Старац му вели: Тако је и са делом Божијим; ако преко мере затегнемо у својим захтевима од браће, они ће брзо бити скрхани. Потребно је, дакле, да ту и тамо будемо снисходљиви према браћи. Чувши то, ловац се одушеви тим речима и оде стекавши велику корист од старца. А браћа, пошто се укрепише, пођу ка својим пребивалиштима.

Авва Антоније

Од ближњега нам зависе живот и смрт. Јер ако смо стекли брата, стекли смо Бога, а ако смо саблазнили брата, Христу смо згрешили.

Авва Антоније

Посете једном приликом старци авву Антонија, а заједно са њима беше и авва Јосиф. А старац, желећи да их искуша, изговори једну изреку из Светога писма те стане да их испитује, почевши од најмлађега, шта значи та изрека. И сваки је одговарао по својим моћима. А старац је свакоме говорио: Ниси погодио. После свих речи авви Јосифу: Шта ти мислиш да значи ова изрека? Овај одговори: Не знам. Вели им, дакле, авва Антоније: Заиста, авва Јосиф је пронашао пут, јер рече: Не знам.

Авва Антоније

Добије једном приликом авва Антоније писмо од цара Константина којим га овај позиваше да дође у Константинопољ. И он размишљаху шта да чини. Па рече авви Павлу, свом ученику: Треба ли да идем? А овај му одговори: Ако одеш, зваћеш се Антоније; а ако не одеш, зваћеш се авва Антоније.

Авва Агатон

Никада нисам заспао имајући нешто против некога, нити сам оставио некога да заспи имајући нешто против мене, ако је то било у мојој моћи.

Авва Агатон

Авва Агатон је путовао са својим ученицима. И један од њих, нашавши на путу малено зрно зеленог грашка, упита старца:

– Оче, допушташ ли да га узмем.

Старац га, чудећи се, погледа и рече:

– Јеси ли га ти тамо ставио?

Брат одговори:

– Не.

А старац му рече:

– Како, дакле, хоћеш да узмеш оно што ниси оставио?

Авва Агатон

Изађе једном авва Агатон у град како би продао нешто судова, и нађе крај пута једног богаља. Рече му богаљ:

– Куда идеш?

Одговори му авва Агатон:

– У град да продам судове.

Рече му овај:

Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо.

Старац га упрти и пренесе у град. Овај му вели:

– Положи ме тамо где продајеш судове.

Он тако и учини. А када је продао један суд, упита га богаљ:

– За колико си га продао?

Он одговори:

– За толико.

Овај му рече:

– Купи ми погачу.

Старац му купи. А затим прода други суд. А овај га пита:

– А ово за колико?

Он одговори:

– За толико.

Овај му рече:

– Купи ми ово.

И старац купи. А када је продао све судове и хтео да пође, вели му богаљ:

– Одлазиш? Он одговори:

– Да.

Овај му рече:

– Буди љубазан према мени и пренеси ме тамо где си ме нашао.

Старац га упрти и понесе до његовог места. А овај му вели:

– Благословен си, Агатоне, од Господа и на небу и на земљи.

А он, подигавши очи не виде никога, јер оно беше анђео Господњи који беше дошао да би га искушао.

Авва Амон

Причало се за авву Амона како је убио једну гују. Наиме, када једном пође у пустињу да захвати воде из баре и угледа змију, он јој погледа у лице и рече:

– Господе, или ја или она морамо умрети.

И змија одмах крепа, силом Божијом.

Авва Амон

Говорио је авва Амон:

– Четрнаест година сам провео у Скиту, молећи се Богу дању и ноћу да ми подари снагу да победим јарост.

Авва Амон

О томе авви Амону је пророковао авва Антоније, говорећи:

– Напредоваћеш у страху Божијем.

И изведе га изван келије, покаже му један камен и каже:

– Грди овај камен и удари га.

И овај учини тако. А авва Антоније га упита:

– Је ли камен ишта прозборио?

Овај одговори:

– Не.

А авва Антоније му рече:

– И ти ћеш доспети до те мере.

Што се и збило. Јер авва Амон беше толико напредовао, да од мноштва доброте није знао за злобу. И тако кад је постао епископ, доведу му девицу која беше затруднела, и кажу му:

– Тај и тај је то учинио; подај им епитимију.

А он, међутим, пошто осени крсним знаком њен стомак, заповеди да јој дају шест пари плаhti, рекавши:

– Да не би случајно, када пође да роди, умрла или она или дете, па нема у чему да се погребе.

А они, који су дошли да је оптуже, кажу му:

– Зашто си то учинио? Подај им епитимију.

Он им, пак, каже:

– Видите ли, браћо, близу је смрти; и шта ја могу да учиним?

И он је отпусти. И не усуди се старац никога да осуди.

Авва Амон

Дође једном приликом авва Амон на једно место да једе, а тамо се налазио један који

беше на лошем гласу. И догоди се да наиђе једна жена и уђе у келију брата који беше на лошем гласу. А када то сазнају житељи тога места, узнемире се и сакупе како би га изагнали из келије. И знајући да је епископ Амон у томе месту, они дођу да га замоле да пође са њима. Онај брат, пак, сазнавши за то, узме жену и сакрије је у једну велику бачву. А када гомила дође, авва Амон, видевши шта се збило, Бога ради прикрије целу ствар. Наиме, ушавши унутра он седне на бачву и заповеди да се претражи келија. Пошто су је, дакле претражили и нису нашли жену, авва Амон рече: Чему све то? Нека вам Бог опрости. И помоливши се, заповеди да сви изађу. И држећи братову руку, он му рече: Пази на себе, брате. И рекавши то, отиде.

Авва Ахил

Дођу једном авви Ахилу у посету три старца, а један од њих беше на лошем гласу. И рече му један од стараца:

– Авво, направи ми једну мрежу.

А он одговори:

– Нећу је направити..

А други рече.

– Учини ми по вољи, да бисмо те помињали у манастиру.

А он одговори:

– Немам времена.

Рече му трећи, који је био на злу гласу:

– Мени начини једну мрежу, да имам нешто из твојих руку, авво.

А старац му одмах одговори:

– Начинићу ти је.

А двојица стараца га насамо упиташе:

– Како то, ми смо те молили и ниси хтео да нам начиниш, а њему си рекао: „Начинићу ти је“.

Старац им одговори:

– Вама сам рекао: „нећу вам направити“, и нисте се ожалостили, јер нисам имао времена; али ако не учиним и њему, рећи ће себи: „Старац није хтео да ми учини јер је чуо за мој грех“, и тако одмах сечемо уже. Разгалио сам његову душу, како се не би тај човек утопио од жалости.

Авва Ахил

Посети један од стараца авву Ахила и виде како он пљује крв из својих уста. И упита га:

– Шта је то оче?

А старац одговори:

– То је реч за једнога брата који ме је ожалостио, а ја сам се борио да му је не изговорим и молио сам Бога да се она одузме од мене; и реч постаде као крв у мојим устима и ја сам је испљунуо и успокојио се и заборавио жалост.

Авва Амун Нитријски

Авва Амун Нитријски посетио авву Антонија и каже му:

– Ја улажем више труда од тебе; како се, дакле твоје име више прославило пред људима од мојега?

Вели му авва Антоније:

– Јер ја више љубим Бога него ти.

Авва Аврам

Причали за некога старца како је провео педесет година не једући хлеба и не пијући лако вина. И говорио је:

– Усмртио сам блуд и среброљубље и таштину.

А када је авва Аврам чуо да је овај то рекао, дође ка њему и вели му:

– Јеси ли ти рекао те речи?

Овај одговори.

– Да.

И вели му авва Аврам:

– Ево, улазиш у своју келију и затичеш у својој асури жену; можеш ли да замислиш да није жена?

Овај одговори:

– Не; али ћу се борити против помисли да је дотакнем.

Рече му, дакле, авва Аврам:

– Ето, ниси усмртио страст, већ она живи; али је само спутана. И опет, док ходаш, угледаш камење и шкољке, а између њих злато; може ли твој ум да посматра злато као камење и шкољке?

Овај одговори:

– Не; али ћу се борити против помисли да га узмем.

А старац рече:

– Ето живи, али је спутана.

Вели опет авва Аврам:

– Ево, чуо си о двојници браће, како те један љуби, а други те мрзи и говори против тебе; ако дођу ка теби, хоћеш ли се према њима односити на исти начин?

Овај одговори:

– Не; али ћу се борити против помисли, како бих чинио добро ономе који ме мрзи исто као и ономе који ме воли.

Рече авва Аврам:

– Дакле, страсти живе, само што су спутане од стране светитеља.

Авва Алоније

Рекао је Авва Алоније:

– Ако човек не каже у срцу своме: „У свету смо само ја и Бог“, неће имати спокоја.

Авва Алоније

Рекао је још:

– Да нисам уништио све, не бих могао себе изградити.

Авва Алоније

Рекао је још:

– Ако жели, човек од јутра до мрака може доспети до божанске мере.

Авва Алоније

Упитао је једном авва Агатон авву Алонија, говорећи:

– Како бих могао да уздржим свој језик, да не говори лажи?

Одговори му авва Алоније:

– Ако не лажеш, учинићеш многе грехе.

А овај упита:

– Како?

Старац му рече:

– На пример, два човека изврше пред тобом убиство, а један од њих побегне у твоју келију. И где, управитељ га тражи и пита те: „Је ли се пред тобом збило убиство“? Ако не слажеш, предаћеш човека у смрт. Радије га остави пред Богом без окова; јер Он све зна.

Авва Апфије

Причали су како је епископ Оксиринха, по имену Апфије, када је био монах проводио врло тежак живот. А када је постао епископ, хтео је да води исти тежак живот и у свету, али му то није успевало. И он паде ничице пред Богом говорећи:

– Није ли можда, због тога што сам епископ, благодат одступила од мене?

И открије му се:

– Не; али тада си био у пустињи, и пошто не беше људи, Бог је помагао; сада си у свету и помажу ти људи.

Авва Арсеније

Једном је блажени Теофило архиепископ с некаквим старешином дошао авви Арсенију и затражио од њега поуку. Старац, пошто је мало поћутао, рече:

– Да ли ћете испунити што вам кажем?

Они обећају да ће испунити.

Тада старац рече:

– Ако негде чујете о Арсенију, не идите к њему.

Авва Арсеније

Други пут архиепископ, желећи да дође старцу, послао је испред да сазна да ли ће му старац отворити врата? Старац му овако одговори:

– Ако дођеш, отворићу ти врата; али ако теби отворим, свима ћу да отворим – и тада већ нећу остати овде.

Архиепископ, чувши то, рече;

– Ако га ја својим доласком отерам, онда је боље да не идем светоме.

Авва Висарион

Једнога брата, који беше пао у грех, свештеник изагна из цркве. А авва Висарион устане и изађе заједно са њим, рекавши: „И ја сам грешан“.

Авва Висарион

Један монах који је живео са другом браћом, упита авву Висариона:

– Шта да радим?

Старац му вели:

– Ћути и немој да се одмераваш са другима.

Авва Венијамин

Кад је умирао, авва Венијамин је рекао својој деци:

– Да бисте се спасли, ово чините: „Радујте се, свагда, молит се без престанка, на свему захваљујте“. (1 Сол 5,16 и даље)

Авва Геласије

Причали су како је авва Геласије имао књигу повезану у кожу, вредности осамнаест дуката; имао је на име, преписан цео Стари и Нови Завет. А налазила се она у цркви, како би сваки од браће, ако је хтео, могао да је чита. А један страни брат дође да посети старца, и како је угледа он је пожели за себе, те укравши је, утекне. А старац, иако је то приметио, не даде се за њим у потеру како би га ухватио. А онај, дакле, пође у град и намери да књигу прода, па нашавши некога ко хтеде да је купи, затражи цену од шеснаест дуката.

А купац му вели:

– Дај ми, најпре, да је прегледам, па ћу ти онда дати паре.

Овај му да књигу, а купац, узевши је, понесе је авви Геласију да је прегледа, рекавши му цену коју је тражио њен продавац. А старац му рече:

– Купи је, јер је добра и вреди толико колико си рекао.

И вративши се, човек исприча продавцу другачије, а не онако како је старац рекао:
– Ево, показао сам је авви Геласију, а он ми рече да је то много и да књига не вреди колико си тражио.

А овај, чувши то, упита:

– Старац ти ништа више није рекао?

Он одговори:

– Не.

Тада овај рече:

– Не желим да је продам.

И ганут, он дође пред старца, чинећи поклоне и молећи га да узме књигу назад. Али старац не хтеде да је прими. Тада му брат рече:

– Ако је не узмеш, ја нећу имати спокоја.

А старац му вели:

– Ако не будеш имао спокоја, онда ћу је узети.

И брат остане тамо до своје кончине, имајући велике духовне користи од оваквог старчевог поступка.

Авва Данило

Када варвари у своме походу дођу све до Скита, сви оци се разбеже. А авва Данило каже:

– Ако се Бог не стара о мени, зашто да живим?

И он прође између варвара а они га не примете. Тада он рече у себи:

– Видиш, Бог се постарао за тебе и ниси умро. Учини, дакле, и ти оно што је људско па отиди као и оци.

Авва Диадок

Авва Диадок је говорио:

– Као што у бањи често отварање врата брзо испушта топлоту напоље, тако и душа, ако жели често да говори, чак и ако говори добро, губи сопствену топлоту кроз двери језика. Добро је благовремено ћутање; оно није ништа друго до мати најмудријих мисли.

Авва Евпрепије

Исти он је, када су му једном приликом разбојници пљачкали ствари, помогао да их понесу. А пошто су покупили све што беше унутра, оставе они његов штап; а авва Евпрепије чим га угледа ожалости се, па узевши штап потрчи како би им га предао. И пошто они не хтедоше да га узму, плашећи се да се нешто не догоди, старац сретне неке који су пролазили истим путем те их замоли да им они дају његов штап.

Авва Евпрепије

У почетку свога монашкога пута авва Евпрепије посети једнога старца, па му каже:

– Авво, поучи ме како да се спасем.

А овај му рече:

– Ако хоћеш да се спасеш, када дођеш коме у посету, немој пожурити да говориш пре него што те он упита.

А он, задивљен тим речима, направи поклон пред старцем, говорећи:

– Заиста, много књига сам прочитао, али такав наук нисам научио. И отиде веома задовољан.

Авва Евагрије

– Уклони искушења и нико се неће спасти.

Авва Зенон

Причали су за авву Зенона како од почетка није хтео ништа ни од кога да узме. И отуда су, они који су му нешто доносили, одлазили ожалашћени, јер није хтео да узме. А други су долазили ка њему, желећи да од њега, као од великог старца, нешто добију, а он ништа немаше да им да; те су и они одлазили ожалашћени. А старац каже: шта да чиним, када су жалосни и они који доносе, а и они који желе да приме? Најбоље ће бити ово: ако неко донесе, узећу, па ћу дати ономе ко затражи. И чинећи тако нашао је спокоја и све задовољио.

Авва Зенон

Једном је исти авва Зенон, путујући Палестином и уморивши се, сео покрај повртњака да нешто поједе, а помисао му каже:

– Узми један краставац и поједи, шта он вреди?

А он одговори својим помислима:

– Крадљивци иду у пакао. Искушај дакле, себе још овде, да ли си у стању да трпиш у паклу.

Он, дакле, устане и престоји пет дана на припеци, па пошто изгори од сунца, рече:

– Не могу да поднесем муке.

Па рече својим помислима:

– Ако не можеш, немој да крадеш и да једеш.

Авва Зенон

Рекао је авва Зенон:

– Онај ко жели да му Бог брзо услиши молитве, када устане и пружи своје руке ка Богу, треба пре свега и пре него за своју душу, да се помоли за своје непријатеље; и када тако

буде чинио, у свему што буде искао, Бог ће га услишити.

Авва Захарије

Рекао је авва Макарије авви Захарију:

– Реци ми шта треба да чини један монах.

Овај му вели:

– Зар мене питаш. Оче.

А авва макарије рече:

– Имам поверење у тебе, чедо Захарије. Јер постоји Онај који ме потиче да те питам.

Вели му Захарије:

– По мени, оче, монах је онај који себе у свему обуздава.

Авва Захарије

Дође једном авва Мојсије да захвати воде, и наиђе на авву Захарија како се моли у чатрњи, а Дух Божији почива на њему.

Авва Исаија

Рекао је авва Исаија:

– Ништа толико не користи почетнику као грдња. Јер почетник који бива грђен и истрпи, исти је као дрво које се залива сваког дана.

Авва Исаија

И још је говорио:

– Ако Бог хоће да се смилује души, она не подноси и не трпи, већ чини оно што јој је по вољи; допушта јој да запати све што не жели, да би га на такав начин потражила.

Авва Исаија

Авву Исаију су питали:

– Шта је среброљубље?

А он одговори:

– Да не верујеш у Бога, да ће се он старати о теби, и да немаш поверења у Његова обећања.

Авва Исаија

Питали су га такође:

– Шта је брбљивост?

А он одговори:

– Непознавање славе Божије и завист према ближњему.

Авва Илија:

Рекао је авва Илија, служитељ:

–Каква је важност греха тамо где има покајања, и шта вреди љубав тамо где постоји гордост?

Авва Илија

Причао је авва Илија:

– Видео сам једног брата како беше стрпао тикву са вином под своје пазухо. А ја, да бих посрамио демоне и да бих показао да је то само привид, рекох томе брату: „Учини ми по вољи и подигни то“. И када је он задигао свој огртач, нађе се да нема ништа скривено под њим. А ово сам испричао да знате да чак и ако нешто видите својим очима или чујете, не прихватате тек тако. Колико ли тек више треба да обуздавате своје помисли и жеље и размишљања, знајући да их демони убацују како би укаљали душу и нагнали је да помишља на бескорисне ствари и да би душу забавили и одвратили од сећања на своје грехе и на Бога.

Авва Илија

Причао је неко како се неки старац задржао у идолопоклоничком светилишту. И дођу демони и кажу му:

– Излази из нашег места.

А старац рече:

– Ви немате свога места.

И они стану да разбацују његово грање. А старац истрајно настави да га сакупља.

Затим га један демон узме за руку и почне да га вуче напоље. А старац, како стигне до врата, другом руком се дохвати довратка па повика:

– Исусе, помози ми.

И демон сместа оде. Старац почне да плаче, а Господ му вели:

– Зашто плачеш?

Старац одговори:

– Јер се они усуђују да ухвате човека и да тако поступају.

А он му рече:

– Ти си био немаран. Јер када си ме заискао, видео си како сам ти прискочио у помоћ. Све ово причам да бих показао да је потребан велики труд, а без уложеног труда немогуће је имати Бога уза се. Јер Он је за нас распет.

Авва Илија

Посети један монах авву Илију тиховатеља у братству пећине авве Саве, и кажу му:

– Авво, реци ми неку поуку.

А старац рече томе брату:

– У доба наших отаца биле су омиљене ове три врлине: сиромаштво, кротост и уздржање; а сад међу монасима превладава лакомост, стомакоугађање и дрскост. А ти, шта од овога желиш, тога се држи.

Авва Исидор

Причали су за авву Исидора, презвитера у Скиту, како је, када би неко имао сабрата слабог или незаинтересованог или псовача, и желео да га одагна, он говорио: „Доведи га овамо“. И узимао би га к себи и својом дуготрпељивошћу би га спашавао.

Авва Исидор

Упита га један сабрат:

– Зашто се демони толико плаше од тебе?

Старац му вели:

– Јер од када сам постао монах, трудим се да не допустим да се гнев попне у моје грло.

Авва Исидор

Говорио је још како има четрдесет година од када осећа грех у својим помислима, али никад није подлегао нити жељи нити љутњи.

Авва Исидор

Исти је причао како су авви Исидору помисли говориле:

– Ти си велики човек.

А он им је говорио:

– Да нисам можда достигао авву Антонија? Или сам можда постао као авва Памво или као други оци који су угодили Богу?

Када би он то изговорио, помисли би престајале. А када би га ненависник учинио малодушним, због помисли да ће након тога бити бачен у пакао, он би им одговарао:

– И у пакао ако будем бачен, наћи ћу вас под собом.

Авва Исидор

Рекао је авва Исидор:

– Пошао сам једном приликом на тржницу да продам неко рукодеље; а када видех како ми се приближава гнев, оставих рукодеље и побегох.

Авва Исидор

Исти авва Исидор је рекао:

– Разборитост светих је у томе да препознају вољу Божију. Јер човек све савладава бивајући послушан Истини, будући да је образ и подобје Божије. Најгоре од свега је када човек следи своје срце, односно своје помисли, а не закон Божији; а то се касније претвара у тугу, јер није спознао тајне нити пронашао пут светих да би се подвизавао на њему. Сада је, дакле, време да се подвизавамо за Господа, јер се спасење осигурава у време туге; јер писано је: „Трпљењем својим спасавајте душе своје“. (Лк 21,19)

Авва Исидор Пелусиот

Говорио је авва Исидор Пелусиот:

– Живот без речи више користи него реч без живота. Јер први и ћутањем користи, а други и вицом смета. Ако се спрегну живот и реч, представљају један целокупан кип философије.

Авва Исидор Пелусиот

Он исти је говорио:

– Поштуј врлине, немој неговати уживања; јер ове прве су бесмртне, а ова друга се лако гасе.

Авва Исидор Пелусиот

Још је рекао:

– Многи људи додуше желе врлину, али оклевају да пођу путем који води до ње; а други и не знају да постоји врлина. Оне прве, дакле, треба да убедимо да одбаце лењивост; а друге да поучимо да је врлина заиста врлина.

Авва Исидор Пелусиот

Још је рекао:

– Страшна и ужасна љубав лакомости, која не зна за ситост, душу, која је њоме обузета, води ка најгорему од свих зала. Према томе, ослободимо се ње од самог почетка; јер када победи биће несавладива.

Авва Исак

(презвитер из келија)

Дођу једном оци ка авви Исаку да га учине свештеником. А он, чувши за то, побегне из Египта. И пође у некакво поље и сакрије се у траву. Похитају, дакле, оци за њим; а када стигну до тог поља, застану да мало почину, јер је била ноћ. И пусте магарца да пасе. А магарац се удаљи и стане пред старца. А ујутро, тражећи магарца, пронађу они авву Исака, и задиве се. А када су хтели да га вежу, старац им рече:

– Нећу више бежати. Јер је то воља Божија, и где год да побегнем, долазим на исто.

Авва Исак

Причао је авва Исак:

Кад сам био млађи, живео сам крај авве Кронија; а он ми никад није рекао да га у нечему послужим, иако је био стар и тресао се, већ је сам устајао и приносио крчаг мени и другима као што сам ја. Живео сам и крај авве Теодора из Ферме, а ни он ми никада није говорио да нешто учиним, већ је трпезу сам постављао и говорио:

– Брате, ако желиш, дођи да једеш.

А ја сам му говорио:

– Авво, дошао сам ка теби да бих стекао какву духовну корист, и зашто ми никад не кажеш да нешто учиним?

Али старац би стално ћутао. Ја пођем и испричам то старцима. А старци, дошавши ка њему, рекоше му:

– Авво, брат је дошао ка твојој светости ради духовне користи; зашто му не кажеш да нешто учини?

А старац им вели:

– Јесам ли ја киновиијарх да му заповедам? Ја му, свакако, ништа не говорим, али ако хоће, нека и он чини оно што ја чиним.

Од тада бих ја увек предухитрио старца и чинио оно што је он требао да учини. А он, све што је чинио, чинио је ћутке. И то ме је поучило да своје послове ћутке извршавам.

Авва Исак

Живели су заједно авва Исак и авва Аврам. Једном прилком авва Аврам уђе и затекне авву Исака како плаче; па га упита:

– Зашто плачеш?

А старац одговори:

– А зашто да не плачемо? Јер куда можемо поћи? Наши оци су се упокојили. Заиста, приход од рукодеља није нам довољан за бродску карту, колико смо некад давали када смо ишли старцима у посету. Сада смо, дакле, остали сирочад. Због тога плачем.

Авва Исак

Рекао је авва Исак:

– Никад нисам унео у келију помисао против брата који ме је ожалостио. А ја сам се старао да не допустим да у своју келију оде брат који има помисли против мене.

Авва Исак

Причали су о томе како су, када је авва Исак требало да умре, дошли ка њему старци и рекли:

– Шта да чинимо после тебе, оче?

А он им рече:

– Видели сте како сам провео свој век пред вама; Ако желите и ви да ме следите и да се држите заповести Божијих, послаће он своју благодат и сачуваће ово место. Ако их се не будете држали, нећете остати у овоме месту. И ми смо, заиста, жалили када су наши оци били на самрти; али чувајући заповести Господње и њихове препоруке, осећали смо као да су они са нама. Тако и ви чините и спасићете се.

Авва Исак

Рекао је авва Исак:

Говорио је авва Памво да монах треба да носи такву одећу да чак и ако је три дана остави изван келије, да је нико не узме.

Авва Исидор Презвитер

Још је рекао:

– Ако се подвизавате држећи прописани пост, немојте се гордити; јер ако се због тога гордите, боље је да једете месо. Јер боље је човеку да једе месо, него да се горди и хвалише.

Авва Исидор Презвитер

Ако жудиш за спасењем, чини оно што води њему.

Авва Исак Тивејски

Посети једном прилико авва Исак Тивејски једну монашку заједницу и угледа једнога од браће у некаквом сагрешењу, па га осуди. Међутим, када је изашао у пустињу, дође анђео Господњи и стане пред врата од његове келије, рекавши:

– Нећу те пустити да уђеш.

А он га стаде молити:

– О чему се ради?

Одговарајући му, анђеол рече:

– Бог ме је послао рекавши: „Упитај га, где заповеда да поставим грешнога брата којег је осудио?“

Овај се сместа покаја, па рече:

– Сагрешио сам, опрости ми.

А анђеол рече:

– Устани, Бог ти је опростио. Чувај се, пак, убудуће да не осуђујеш никога пре него што га Бог осуди.

Авва Иларион

Дође једном авва Иларион из Палестине у гору да посети авву Антонија. И вели му авва Антоније:

– Добро дошао, звездо јутарња која јутром излазиш.

А авва Иларион му одговара:

– Мир ти, светлосни стубе који обасјаваш васељену.

Авва Исхирион

Свети оци су пророковали о последњем нараштају. Па рекоше:

– Шта смо ми чинили?

А авва Исхирион, један од тих великих одговори:

– Ми смо извршавали заповести Господње.

Они опет рекоше:

– А они после нас, дакле, шта ће чинити?

А он рече:

– Они ће доспети до половине наших дела.

Рекоше:

– А шта ће они после њих?

Рече:

– Људи тога нараштаја неће уопште имати дела; доћи ће искушење на њих, и који се нађу спремни у то време, наћи ће се да су већи и од нас и од наших отаца.

Авва Иперехије

Још је рекао:

– Онај ко не обузда свој језик у часу гнева, неће обуздати ни своје страсти.

Авва Иперехије

Још је рекао:

– Шапатом оговарања змија је изагнала Еву из рајског врта. Сличан њој је и онај ко оговара свога ближњега; јер уништава душу онога који слуша, а своју не спашава.

Авва Иперехије

Још је рекао:

– Нека твоје мисли увек буду у царству небеском; и ускоро ћеш га наследити.

Авва Јефрем

Другом приликом, опет, када се Јефрем појавио, дође једна блудница не би ли га ласкама наговорила на нечасни чин, а ако не, да га макар наведе да се разгневи, јер никада га нико није видео јаросног. А он јој вели:

– Пођи са мном.

Па пошто се приближе месту где беше гомила света, рече јој:

– Дођи, на овом месту нека буде то што желиш.

А она, гледајући толики свет, рече му:

– Како то можемо учинити пред толиким светом а да се не постидимо.

А он јој каже:

– Ако се стидимо од људи, много више треба да се стидимо Бога који види и оно што је скривено у тами.

И она постиђено оде, не остваривши своју накану.

Авва Јован Колов

Причали су о томе како је авва Јован Колов, када се упутио некаком тивејском старцу у Скиту, остао у пустињи. А авва узевши његов суви штап, посади га и рече:

– Заливај га свакога дана једном посудом воде, док не донесе плода.

А вода је била толико далеко од њих, да је одлазио увече а враћао се ујутро. И тако, после три године, штап оживи и даде плода. А старац, узевши његов плод, донесе га у цркву, рекавши братији:

– Узмите, једите плод послушања.

Авва Јован Колов

Причали су како је авва Јован Колов једном приликом рекао једном старијем брату:

– Хтео бих да будем безбрижан, као што су безбрижни анђели и непрекидно славе Бога.

Па скинувши свој плашт изађе у пустињу и проведи тамо недељу дана, врати се ка своме брату. И чим је покуцао на врата, брат му одговори и пре него што је отворио:

– Ко си ти?

А он одговори:

– Ја сам Јован, твој брат.

Овај му рече:

– Јован је постао анђео и није више међу људима.

А он га стаде молити и говорити:

– Ја сам.

Али му брат не отвори већ га остави да јадикује до јутра. А затим му одговори и рече:

– Човек си, опет имаш потребу да радиш да би се хранио.

А он направи метанију и рече:

– Опрости ми.

Авва Јован Колов

Једном, опет, на жетви, чује он једног брата како гневно говори своме ближњему и како каже: „бежи ти“. И он, напустивши жетву, отиде.

Авва Јован Колов

Док је једном седео испред цркве, окупе се браћа око њега и стану му казивати своје помисли. А када то угледа неки од стараца спопаде га завист, па му каже:

– Твој крчаг, Јоване, пун је отрова.

Авва Јован му вели:

– Тако је, авво; а то си рекао видећи само оно што је споља; шта би тек имао да кажеш кад би видео оно што је унутра.

Авва Јован Колов

Рекао је авва Јован:

– Ја сам као човек који седи испод великог дрвета и посматра многе звери и гмизавце како иду ка њему; и када не може да им умакне, он бежи на дрво и тако се спашава. Тако и ја; седим у својој келији и посматрам изнад себе лукаве помисли; и када не могу да их савладама, прибегавам Богу и тако се спашавам од ненависника.

Авва Јован Колов

Причао је авва Пимен о томе како се авва Јован молио Богу, те су од њега одступиле страсти и постао је безбрижан. Тада он пође ка једном старцу и рече:

– Видим како сам спокојан и немам никаквих искушења.

А старац му рече:

– Пођи, помоли се Богу да ти дођу искушења и скрушеност и смирење које си раније имао, јер душа кроз искушења напредује.

И он се помоли Богу, а када су искушења наишла, није се више молио да се она удаље од њега, већ је говорио:

– Дај ми, госпoде, стрпљења у борбама.

Авва Јован Колов

Причао је авва Јован како је неки од стараца у заносу имао виђење. Гле, три монаха су стајала крај мора; и дође ка њима глас са супротне стране који је говорио:

– Узмите крила огњена и дођите ка мени.

И двојица од њих узеше крила и полетеше на супротну обалу; а трећи остане и почне силно да плаче. А затим му се дадоше крила, али не огњена, већ слаба и немоћна; и он једва, тонући и дижући се, уз много труда пређе на супротну страну. Такав је и овај род, ако и добије крила, она ипак нису огњена, већ врло слаба и немоћна.

Авва Јован Колов

Упитао један од браће авву Јована:

– Како то да моја душа, иако има рана, не стиди се да оговара другoгa?

Исприча му старац причу о оговарању:

– Један човек је био сиромас и имао је жену; угледа, пак, и неку другу која бејаше лепа, те узме и њу. А биле су обе наге. И догоди се да у једном месту беше славље, а оне га стану молити: „Поведи нас са собом“. Он их узе и обе их смести у бачве; па, укрцавши се на брод, дође у то место. А када настане подневна жега и људи потраже спокоја, једна од њих провири напоље, па не видевши никога, скочи у неко сметиште и сакупивши старе дроњке начини себи појас, па одважно поче да шета. А друга, која је унутра седела нага, рече у себи:

„Гле, ова блудница се не стиди да шета

нага“. А њен муж рече: „О каквог чуда; она је барем покрила своју срамоту, а ти си потпуно нага, и без стида тако говориш?“

Такав је грех оговарања.

Авва Јован Колов

Једном приликом кад се авва Јован, заједно са другом браћом, успињао из Скита, догоди се да њихов водич залута јер беше ноћ. И браћа веле авви Јовану:

– Шта да радимо, авво, пошто је брат изгубио пут, да не бисмо лутајући нашли смрт.

Старац им рече:

– Ако му то кажемо, ожалостиће се и посрамити. Ја ћу се начинити болестан и рећи ћу му: „Не могу да ходам, и остаћу овде до јутра“.

Тако и учини. А други рекоше:

– Нећемо ни ми ићи даље, већ ћемо остати крај тебе.

И остадоше до јутра и не саблазнише брата.

Авва Јован Колов

Бејаше некакав Старац у Скиту, трудољубив у телесним стварима, али не и тачан у својим размишљањима. Дође он, дакле, код авве Јована да га запита о забораву; и саслушавши старчеву поуку, он се врати у своју келију и заборави све што му авва Јован беше рекао. Па пође поново да га упита; и чувши исту поуку, врати се. Али тек што је стигао у своју келију, он поново све заборави; и тако, сваки пут кад би отишао, у повратку би га обузимао заборав. И након тога, када је сусрео старца, он га упита:

– Знаш ли, авво, да сам опет заборавио шта си ми рекао? Али нисам више долазио да те не бих узнемиравао.

Вели му авва Јован:

– Пођи, упали светиљку.

Овај упали. Он му опет рече:

– Донеси друге светиљке и упали их од ове.

Овај тако учини. А авва Јован рече старцу:

– Да се није, можда, светиљка оштетила пошто си од ње упалио друге светиљке?

Овај рече:

– Не.

А старац вели:

– Тако није ни Јован. Ако цео Скит дође ка мени, неће ме омести у благодати Христовој. Према томе, дођи кад год желиш, и немој уопште оклевати.

И тако, због стрпљења њих обојице, Бог узме од старца заборавност. А у томе је био подвиг житеља Скита, да радо пружају помоћ онима који су имали искушења.

Авва Јован Колов

Рекао је авва Јован:

– Ко је продао Јосифа?

Један од монаха одговори:

– Његова браћа.

Вели му старац:

– Не, него га је продало његово смирење. Јер могао је рећи: „Ја сам њихов брат“, и да се супротстави; али он је ћутећи продао себе због смирења; а смирење га је поставило за управитеља Египта.

Авва Јован Колов

Исти он је говорио свом ученику:

– Сетимо се једнога и сви ће нас се сећати; а ако презремо једнога, који је Бог, сви ће нас презрети и отићи ћемо у пропаст.

Авва Јован Колов

Причали су о томе како је авва Јован дошао у цркву у Скиту. И пошто је чуо препирање неколицине браће, врати се у своју келију, а затим, направивши најпре три круга око ње,

тек тада уђе унутра. А неки од браће, посматрајући га, зачудише се зашто је тако чинио, па дођоше и упиташе га. А он им рече:

– Уши су ми биле пуне препирке; начинио сам круг како би их очистио, да бих тако ушао у своју келију у миру свог ума.

Авва Јован Колов

Дође једно вече некакав брат у келију авве Јована, имајући на уму да се одмах врати; и док су они причали о врлинама, сване а да нису ни приметили. А старац изађе да га испрати; и остану у разговору до шестог часа, (12 у подне), па га он уведе унутра, и пошто једоше, овај тада оде.

Авва Јован Колов

Још је рекао:

– Једући хлеб и со, оци из Скита су говорили: „Немојмо навикавати себе на со и хлеб.“ И тако су били крепки за дело Божије.

Авва Јован Колов

Дође један брат да узме кошаре од авве Јована. А он изашавши, рече му:

– Шта желиш брате?

Он одговори:

– Кошаре, авво.

А он, ушавши унутра да изнесе кошаре, заборави се и седне да плете. Монах опет покуца на врата, па кад овај изађе, рече му:

– Кошаре, авво.

А овај опет уђе и седе да плете. Монах опет покуца, а старац изашавши упита га:

– Шта желиш, брате?

Он одговори:

– Кошаре, авво.

А овај, узевши га за руку, поведе га унутра, говорећи:

– Ако желиш кошаре, узми их и пођи; јер ја немам времена.

Авва Јован Колов

Дође једном камилар да узме његове кошаре и да их пренесе на друго место. А старац, ушавши да му изнесе ужад, заборави на то, јер му је ум био посвећен Богу. Међутим, камилар га поново узнемири лупајући на врата, и поново авва јован, ушавши унутра, заборави на њега. А када камилар покуца по трећи пут, овај изађе говорећи:

– Ужад камила, ужад камила.

Авва Јован Колов

Био је од пламеног духа. Посетивши га, дакле, један брат стане да хвали његов рад (правио је ужад), а овај ћуташе. Он опет почне да му говори; а старац опет ћуташе. А трећи пут, рече он посетиоцу:

– Од када си дошао овде, одузео си Бога од мене.

Авва Јован Колов

Дође један старац у келију авве Јована и нађе га како спава а један анђео стоји крај њега и хлади га машући крилима. И видевши то он оде. А овај, када се пробуди, упита свога ученика:

– Је ли ико долазио док сам спавао?

Он одговори:

– Да, некакав старац.

И схвати одмах авва Јован да је тај старац његовог духовног узраста, и да је видео анђела.

Авва Јован Колов

Рекао је авва Јован:

– Ја мислим да човек треба да поприми мало од свих врлина. Према томе, свакога дана, када јутром устанеш, започни сваку врлину и заповест Божију, са великим смирењем, уз страх и дуготрпељивост, са љубављу Божијом уз сваку спремност душе и тела и велико смирење, са трпљењем патње срца и са затворништвом, започни велику молитву и прозбу уз нарицање, чистоћу језика и уздржање очију, бивајући презрен али не и разгневљен, миротворећи и не узвраћајући злом за зло, не гледајући на сагрешења других, не придајући себи важност, јер си испод сваке твари; започни са крстом, са борбом, са сиромаштвом духа, са вољом и духовним подвигом, са постом, покајањем и плакањем, са расуђивањем, са чистоћом душе, са тишином рукодеља, са ноћним бдењима, са глађу и жеђу, са хладноћом и голотињом, са трудом, затварајући свој гроб, као да си већ умро, као да имаш на уму да је твоја смрт свакога часа све ближе.

Авва Јован Колов

Причали су како је авва Јован, када би се вратио са жетве или из посете старцима, проводио време у молитви и изучавању Писма и псалмопојању, све док своје мисли не би довео у првобитни ред.

Авва Јован Колов

Причао је авва Јован Колов о томе како је један старац духовник постао затворник; а био је познат у граду и веома славан. И јавили су му: „Један од светих треба да умре, дођи да га целиваш пре него што се упокоји“. А он рече у себи: „Ако изађем по дану, потрчаће људи за мном и указаће ми велику част, а у томе ја немам спокоја. Поћи ћу, дакле, ноћу, по мраку, и искрашћу се од свих“.

А када увече изађе из келије, желећи да се искраде, где, пошаље Бог два анђела са бакљама да му осветљавају пут; и тако цео град похита да види славу. И колико је мислио да избегне славу, још више беше прослављен. Тиме је испуњено што је писано: „Сваки који себе понижује, узвисиће се.“ (Лк 14,11)

Авва Јован Колов

Говорио је авва Јован Колов:

– Није могуће градити своју кућу од горе према доле, већ од темеља према горе.

Рекоше му:

– Шта значе те речи?

Он им рече:

– Темељ је твој ближњи кога треба да задобијеш, и то пре свега. Јер о њему висе све заповести Божије.

Авва Јован Киновијски

Био је један брат који је живео у заједници и држао се великог подвига. Када је братство из Скита чуло за њега, дођу да га виде. И изађу на место где је он радио. А овај пошто их поздрави, врати се и почне поново да ради. Видећи то што је учинио, браћа му рекоше:

– Јоване, ко ти је дао схиму? Или ко те је учинио монахом а није те научио да приступиш браћи и да им кажеш: „Благословите“ или „Седите“?

Он им рече:

– Грешни Јован се не бави тиме.

Авва Јосиф из Панефа

Попну се, једном приликом, неки од отаца до Панефа ка авви Јосифу, да га упитају како треба да дочекују браћу која им долазе у госте, односно, да ли се према њима треба понашати слободно и присно. И пре него што га упиташе, старац рече своме ученику:

– Закључи шта ми је данас чинити, и остани код тога.

И старац постави два јастука, један себи са десне стране а други са леве, и рече:

– Седите.

Па уђе у своју келију и обуче просјачку одећу, и изашавши напоље, прође између њих. Затим опет уђе, обуче своју одећу, па изашавши напоље, седне између њих. Они, пак, беху веома изненађени тиме што је старац учинио. А он им рече:

– Јесте ли схватили шта сам учинио.

Одговорише:

– Да.

– Да ме није можда изменила ова недостојна одећа?

Одговорише:

– Не.

А он им вели:

– Ако сам, дакле, исти у обе одеће, као што ме оно прво није променило, тако ми ни оно друго није наштетило; тако смо, наиме дужни да примамо страну браћу сагласно са светим јеванђељем. Јер вели: „Подајте, дакле, Цару цареву а Богу божије“ (Мт 22,21). Јер када су браћа присутна, прихватимо их са срдечношћу. А када смо потпуно сами, потребно нам је да туга остане са нама.

А они, чувши то, задивише се јер им је, и пре него што су га упитали, одговорио на све оно што су имали на уму. И прославише Бога.

Авва Јосиф

Рекао је авва Пимен авви Јосифу:

– Реци ми како да постанем монах?

А он рече:

– Ако хоћеш да нађеш свој мир и овде и тамо, за сваку ствар реци: „Ко сам ја?“ И немој никога осуђивати.

Авва Јосиф

Исти он је упитао авву Јосифа:

– Шта да чиним када ми се приближе страсти? Да им се супротставим или да им допустим да уђу?

Старац му каже:

– Допусти им да уђу и бори се против њих.

Вративши се у Скит, он остане тамо. А када један од Тивејаца дође у Скит, исприча осталој браћи како је упитао авву Јосифа: „Ако ми се приближи страст, да ли да јој се супротставим или да јој допустим да уђе?“ А он му је одговорио: „Немој никако допуштати страстима да уђу, већ их одмах одсеци“. Када је авва Пимен чуо да је авва Јосиф тако одговорио овом Тивејцу, он устане, дође ка њему у Панеф и каже му:

– Авво, ја сам ти поверио своје помисли; и ево, другачије си рекао мени а другачије Тивејцу.

Старац му вели:

– Зар не знаш да те волим?

Овај одговори:

– Да.

– Зар ми ниси казао: „Реци ми као самоме себи“.

Овај одговори:

– Тако је.

Старац му вели:

– Заиста, ако наиђу страсти па станеш да се натежеш са њима, то те чини поузданијим. Ја сам ти говорио као самоме себи. Међутим, има и оних којима није на корист ни да им се приближе страсти, већ имају потребу да их одмах одсеку.

Авва Јосиф

Некакав брат упита авву Јосифа:

– Шта да радим јер нити могу трпети недаће нити радити нити давати милостињу? Старац му вели:

– Ако не можеш да чиниш ништа од тога, држи макар своју свест према ближњему далеко од свакога зла; и спасићеш се.

Авва Јосиф

Рекао је авва Јосиф авви Лоту:

– Не можеш постати монах, ако не постанеш као огањ који сав пламти.

Авва Јосиф

Посети авва Лот авву Јосифа и вели му:

– Авво, по својим моћима вршим своје мало молитвено правило и свој мали пост, и молитву и изучавање Писма и тиховање, и колико ми је могуће чувам своје помисли чистима. Шта ми је још чинити?

А старац, уставши, пружи своје руке ка небу а прсти му постадоше као десет огњених пламенова. Па му рече:

– Ако желиш, цео буди огањ.

Авва Јосиф

Окупе се браћа једном приликом код авве Јосифа; и док су седели и постављали му питања, он беше веома ведар и са радошћу им је говорио:

– Ја сам данас цар; јер сам се зацарио над страстима.

Авва Јован Персијанац

Причали су за авву Јована Персијанца да је, када су код њега упали злочинци, принео им суд са водом и затражио да им опере ноге; а они из поштовања почну правити метаније.

Авва Јован ученик авве Павла

Причали су како је авва Јован, ученик авве Павла, имао велико послушање. У некаквом, пак, месту беху хумке међу којима се скривала једна хијена. А старац угледа говеђу балегу која беше око тога места; па рече Јовану да пође и да је донесе. А он му рече:

– А шта да радим са хијеном, авво?

Старац, шалећи се, рече:

– Ако кидише на тебе, свежи је и донеси овамо.

И тако, увече брат пође тамо. И гле, хијена сместа кидише на њега. А он, по старчевим речима, појури да је ухвати. Хијена стане бежати, а он јурећи за њом, повика:

– Авва ми је рекао да те вежем.

Па када је ухвати, он је свеза. А старац се забрине и седе да га чека. И коначно, овај се појави носећи везану хијену. Видевши то, старац се задиви. Па желећи да га понизи, лупи га говорећи:

– Будало, донео си ми овде глупог пса.

И брат сместа одреши хијену и пусти је да побегне.

Авва Јосиф Тивејски

Рекао је авва Јосиф Тивејски:

– Три ствари су драгоцене пред Господом. Прво је кад човек болује па му долазе искушења а он их са благодарношћу прихвата. Друго је када неко чисто чини сва своја дела пред Господом, не чинећи ништа што је по људској природи. А треће је када неко живи потчињен своме духовном оцу и потискује властите жеље. Он има нарочити венац. Ја сам се, пак, одлучио за болест.

Авва Касијан

Тога авву Јована, када се налазио на прагу смрти и када је спремно и радосно ишао ка Богу, окружише браћа, тражећи да им у наслеђе остави једну кратку и спасоносну поуку са којом би могли доћи до савршенства у Христу. А он, уздахнувши, рече:

– Никада нисам учинио ништа по својој вољи, нити сам поучавао друге о ономе што претходно нисам учинио. (Институтионес)

Авва Ксантије

Он исти је рекао:

– Пас је већи од мене, јер и љубав има и никог не осуђује.

Авва Лонгин

Нека жена која је имала болест на дојци, такозвани рак, када је чула за авву Лонгина, затражи да га сусретне. А он је живео на девет стадија западно од Александрије. А

када га жена потражи, догоди се да је тај блажени скупљао дрва покрај мора.

И како га сретете, она га упита:

– Авво, где живи авва Лонгин, слуга Божији?

Није знала да он то беше. А он вели:

– Шта желиш од тога преваранта? Не иди ка њему, јер је преварант. А шта је са тобом?

И жена му показа своју болест. А он закрсти болесно место и отпусти је говорећи:

– Пођи, а Бог ће те излечити. Лонгин ту не може ништа помоћи.

Жена пође, верујући његовим речима, и сместа се излечи. А касније, причајући неким о овоме догађају и описујући старчев изглед, сазнаде да је то био авва Лонгин.

Авва Лонгин

Рекао је авва Лонгин авви Акакију:

– Жена тада спознаје да је зачала када престане течење њене крви. Тако је, наиме, и са душом, она је сазнала да је стекла Духа Светога, када престану да испод ње теку страсти. А све време док је обузета њима, како се може гордити бестрасношћу? Дај крв, па прими дух.

Авва Макарије Египатски

Причао је о себи авва Макарије, говорећи:

Када сам био млађи и живео у келији у Египту, задржали су ме и учинили свештеником у селу. Па пошто нисам хтео то да прихватим, побегох у друго место. И дође ка мени један благочестиви световњак и преузе моје рукодеље и стане ме служити.

А догоди се у селу да једна девица подлегне искушењу. Па када остане трудна, упиташе је ко је тај који је от учинио. А она рече:

– Пустињак.

А они дођоше, ухватише ме у селу и обесише ми око врата гараве лонце и дршке од крчага, па ме стадоше водити око села, ударајући ме и говорећи:

– Овај монах је развратио нашу девицу, хватајте га, хватајте.

Толико су ме тукли да сам замало умро. А један од стараца дође и рече:

– Од када ви бијете стране монахе?

А мој служитељ са стидом иђаше за мном. Јер су га много грдили, говорећи:

– Ево шта је учинио отшелник кога си хвалио.

А њени родитељи рекоше:

– Нећемо га пустити док не обећа да ће је хранити.

И ја рекох своме служитељу, те он даде своју реч за мене. Па отишавши у своју келију, узех све кошаре које сам имао, и рекох:

– Продај их и подај мојој жени да има за храну.

И рекох себи: „Ево, Макарије, нашао си жену; мораш радити мало више да би је прехранио“. И радио сам дан и ноћ и слао јој. А када дође време да јадница роди, проведе она многе дане мучећи се и не могаше да роди. Па јој рекоше:

– Шта је то?

А она рече:

– Ја знам шта је; то је зато што сам набедила на пустињака и лажно га оптужила, а он нема везе са тим, већ један младић.

И дође мој служитељ и радосно ми исприча како она девица не могла да роди док се не исповеди, рекавши: „Нема пустињак ништа са тим, већ сам га лажно оптужила“. А сада цело село хоће да дође овде да те прослави и да ти се поклони. А ја чувши то, а да се људи не би ожалостили, устанем и побегнем овде у Скит. То беше разлог зашто сам дошао овде.

Авва Макарије

Говорио је авва Макарије својој браћи о опустошењу Скита:

– Кад видите да се келија гради поред оазе, знајте да је пустошење близу; када видите дрвеће, пустошење је пред вратима; када видите децу, узмите своје огртаче и одлазите.

Авва Макарије

Имао је некакав човек у Египту узетог сина, па га доведе у келију авве Макарија; и оставивши га да плаче пред вратима, отиде далеко. А старац, сагнувши се, угледа дете па му вели:

– Ко те је донео овде?

Оно рече:

– Мој отац ме је бацио овде и отишао.

Старац му вели:

– Устани и стигни га.

И оно, исцеливши се сместа, устане и стигне свога оца. И тако пођу ка својој кући.

Авва Макарије

Авва Макарије Велики је, када се завршила служба у цркви, говорио браћи у Скиту:

– Бежите, браћо.

А неки од стараца му рече:

– Куда можемо побећи даље од ове пустиње?

Он стави прст на своја уста и рече:

– Од тога бежите.

Па уђе у своју келију, затвори врата и седне.

Авва Макарије

Рекао је авва Макарије:

– Ако се, желећи нешто, разгневиш, задовољаваш своју страст. Јер не треба да изгубиш себе да би спашавао друге.

Авва Макарије

Упиташе неки авву Макарија:

– Како треба да се молимо?

Старац им рече:

– Нема потребе да говоримо многе речи, већ да пружимо своје руке и да кажемо:

„Господе, како желиш и како знаш, помилуј“. А када навали борба: „Господе, помози“. А он зна шта нам је на корист и чини нам милост.

Авва Макарије

Говорили су за авву Макарија како, када би му неки монах долазио са страхом, као светитељу и великом старцу, не би ништа говорио. А када би му неки монах, да би га понизио, говорио:

– Авво, када си био камилар па када си крао со и продавао је, јесу ли те тукли чувари?

Када би му неко тако говорио, са радошћу му је одговарао на питања.

Авва Макарије

Рекао је авва Макарије;

– Ако се сећамо зала која су нам наносили људи, одузимамо силу Божијег сећања. Ако се сећамо зала демонских, бићемо неповредиви.

Авва Макарије

Причало се како се авва Макарије Египатски једном из Скита успињао ка Нитријској гори; и тек што се приближио одређеноме месту, рече своме ученику:

– Пођи напред.

Пошто монах пође напред, сретне неког идолопоклоничког свештеника па повиче на њега, говорећи:

– Хеј, хеј, демоне, куда трчиш?

А он се окрете, зададе му ране и остави га полумртвог. Па узевши штап, побегне. Али тек што је мало одмакао, сусрете га авва Макарије како трчи, па му рече:

– Да се спасеш, да се спасеш, трудољупче.

А он зачуђен приђе старцу и упита га:

– Шта си добро видео на мени, па ме поздрављаш?

Старац му вели:

– Видео сам те како се трудиш, а не знам да се трудиш узалуд.

А он рече:

– Ја сам дирнут твојим поздравом, и схватио сам да си на Божијој страни. А онај други, зли монах, који ме је сусрео, грдио ме је и ја сам му задао смртне ране.

И старац се досети да је то његов ученик. А идолопоклонички свештеник, држећи га за

ноге, рече:

– Нећу те пустити док ме не учиниш монахом.

Па дођу горе где бејаше монах те га подигну и понесу у цркву на гори. А монаси када угледаше са њим свештеника, зачудише се веома; па га учинише монахом. И многи од идолопоклоника због њега постадоше Хришћани. Говорио је, дакле, авва Макарије:

– Зла реч и добре људе чини злима, а добра реч и зле људе чини добрима.

Авва Макарије

Причали су како се авви Макарију, када није био присутан, беше увукао у келију некакав разбојник. А када се он врати, набаса на разбојника који управо беше товарио камилу његовим стварима. И он, ушавши у келију, стаде узимати ствари и товарити камилу заједно са њим. Па када је натоварише, почне разбојник да удара камилу да би устала, али она не устајаше. Видевши да ова не устаје, авва Макарије уђе у келију и пронађе малу мотику; извади је и стави на камилу, говорећи:

– Брате, то тражи камила.

Па ударивши је, старац вели:

– Устани.

И она одмах устаде и од његових речи отиде мало напред. Па опет седе и не хтеде да устане док не натоварише све ствари; и тако отиде.

Авва Мојсије

Догоди се једном у Скиту да некакав монах падне у грех, па пошто се састане сабор, пошаљу по авву Мојсија. Но он не хтеде да дође, па му презвитер пошаље поруку, говорећи:

– Дођи, јер те народ чека.

И он устане и дође. Па узме једну пробушену кошару, напуни је песком и понесе је. А браћа, која му беху изашла у сусрет, упиташе:

– Шта је то, оче?

А старац им одговори:

– Моји греси су иза мене и отичу а ја их не видим; а дошао сам данас да судим о туђим гресима.

А они чувши то, не рекоше ништа ономе брату и опростише му.

Авва Мојсије

Другом приликом, када је у Скиту био сабор, желећи да га искушају, оци га понизише, рекавши:

– Зашто и тај Етиопљанин долази међу нас?

А он, чувши то, оћута. А они, завршивши већање, упиташе га:

– Авво, зар се ниси ни мало узнемирио?

Он им одговори:

– „Узнемирих се, али не говорих“. (Пс 77,4)

Авва Мојсије

Чује једном некакав властелин за авву Мојсија и пође у Скит да га види. Неки јавише старцу за то, те се он дигне да бежи у оазу. А када га они сретоше, упиташе га:

– Реци нам, старче, где је келија авве Мојсија?

Он им одговори:

– Шта хоћете од њега? Он је луд човек.

А властелин, како дође у цркву, рече свештеницима:

– Чувши о авви Мојсију, сиђох да га видим; кад ето, срете нас некакав старац који беше ишао у Египат те га упитасмо: „Где је келија авве Мојсија?“, а он нам одговори: „Шта хоћете од њега? Он је луд.“

Чувши за то, свештеници се ожалостише и упиташе:

– Какав беше старац који је тако говорио о светитељу?

А он рече:

– Старац је носио стару одећу, а беше висок и црн,

Они му рекоше:

– То је авва Мојсије, а тако је рекао да не бисте разговарали са њим.

А властелин, стекавши велику духовну корист, отиде.

Авва Мојсије

Једном прилико, када су браћа била крај њега, рече им:

– Данас долазе варвари у Скит; устајте дакле, и бежите.

Они га упиташе:

– А ти не бежиш, авво?

А он им рече:

– Ја толике године чекам овај дан, да се испуне речи Владике Христа, који каже: „Јер сви који се маше за нож, од ножа ће погинути“ (био је раније разбојник)

Рекоше му:

– Нећемо ни ми бежати, него ћемо умрети заједно са тобом.

А он им рече:

– То није до мене; нека свако види да ли ће остати.

А било је седам монаха, и он им рече:

– Управо сада се варвари приближавају капији.

И када ови уђоше поубијаше их. А један од њих утекне иза гомиле корпи и угледа како је седам венаца сишло и овенчало их. (могуће 411 – најезда варвара из Либије на Зап.Египат)

Авва Мојсије

Још је рекао:

– Ако човек нема у своме срцу осећање да је грешан, Бог га неће услишити.

А један брат упита:

– Шта значи „да има у своме срцу осећање да је грешан“?

Старац рече:

– Онај ко носи властите грехе, не види грехе свога ближњега.

Авва Матој

Говорио је авва Матој:

– Желим лак и трајан подвиг, или који је тежак од почетка а убрзо прекинут.

Авва Матој

Још је говорио:

– Када сам био млађи говорио сам себи: „Можда нешто добро чиним“; а сада кад сам остарио видим да немам у себи ни једног доброг дела.

Авва Матој

Причао је авва Матој како су дошли тројица стараца код авве Пафнутија, званог Кефалас, да га нешто упитају. А старац им рече:

– Шта желите да вам кажем? Нешто духовно или телесно?

Рекоше му:

– Духовно.

А старац ће на то:

– Пођите, љубите муку више него спокој, и прекор више него славу, и давање више него примање.

Авва Марко, ученик авве Силуана

Дође једном мајка авве Марка да га види; а беше раскошно обучена. И старац изађе пред њу; и она му рече:

– Авво, реци моме сину да изађе да га видим.

И уђе старац па му каже:

– Изађи да те види твоја мајка.

А овај носаше закрпљену одећу и беше надимљен од кувања. Па изашавши због послушања, затвори очи и рече им:

– Да се спасите, да се спасите, да се спасите.

– И не виде их. А мајка његова га не позна. Па опет пошаље ка старцу, рекавши:

– Авво, пошаљи ми мога сина да га видим.

И он рече марку:

– Нисам ли ти рекао: „Изађи, да те види твоја мајка“?

Марко ће на то:

– Изашао сам по твојим речима, авво. Али те молим да ми не говориш опет да изађем, да се не бих оглушио о твоје речи.

А старац, изашавши, рече јој:

– То је био он који вам је рекао: „Да се спасите“.

Па утешивши је, отпусти је.

Авва Марко

Причали су како је авви Силуану, када је хтео да отиде у Сирију, рекао Марко, његов ученик:

– Оче, не желим да изађем одавде, али ни тебе не пуштам да изађеш, авво. Већ остани овде три дана.

И трећег дана он умре.

Авва Мотије

Упитао један монах авву Мотија:

– Ако одем да останем у неком месту, како треба тамо да живим?

Рече му старац:

– Ако се настаниш у неком месту, немој пожелети да стекнеш себи име у нечему, као „ја не излазим на сабрање“ или „ја не једем за заједничком трпезом“. Јер то чини да ти име постаје познато, и ускоро ћеш бити окружен мноштвом људи. Јер људи трче тамо где се налазе такве ствари.

А монах ће му на то:

– Шта онда да радим?

Старац вели:

– Где год да се настаниш, следи друге људе; па што видиш да чине они благочестиви у које имаш поверења, чини и ти и бићеш спокојан. Јер смирење је у томе да си једнак са другима. А људи, видећи те да не штрчиш, држаће да си исти као и други; и нико те неће узнемиравати.

Авва Мотије

Причао је авва Исак, ученик авва Мотија (обојица беху постали епископи), о томе како је овај најпре саградио манастир у Ираклису; па отишавши оданде, пође на друго место и тамо изнова сагради манастир. А по дејству ђавољем, нађе се тамо један брат који је показивао непријатељство према њему и стално га жалостио. И старац отиде у своје село и тамо подигне себи манастир и затвори се у њега. А након неког времена дођу старци из оног места одакле он беше изашао, водећи са собом брата који га беше

жалостио, па пођу да га замоле да га узму у свој манастир. А када се приближише месту где беше авва Мотије, оставе у близини своје огртаче и крај њих брата који старца беше жалостио. И када покуцаше, старац спусти скале и нагне се кроз прозор, па познавши их рече:

– Где су вам огртачи?

А они рекоше:

– Ено их тамо код брата.

Па чувши име брата који га беше жалостио, старац радосно узме секиру, сломи врата и зађе трчећи према месту где беше брат; те први начини поклон пред њим, целива га и поведе у своју келију. И три дана их је гостио, а и сам се гостио са њима, што није имао обичај да чини; па уставши, пође са њима. А након тога постаде епископ јер беше чудотворац. И његовог ученика, авву Исака, блажени Кирило учини епископом.

Авва Мегетије

Говорили су за авву Мегетија да је био веома смирен, јер је био поучаван међу Египћанима и сретао многе старце, међу којима и авву Сисоја и авву Пимена. А живео је крај потока на Синају. И догоди се, како је сам причао, да га посети неко од светитеља и да му каже:

– Како проводиш време, брате, у овој пустињи?

А он рече:

– Једем сваки други дан и то по један хлеб.

Овај ће на то:

– Ако желиш да ме послушаш, једи сваког дана пола хлеба.

И чинећи тако нађе спокоја.

Авва Мегетије

Још је рекао:

– У почетку, када се сабирамо између себе и говорећи о корисним стварима укрепљујемо једни друге, постајемо хорови и успињемо се на небеса. Сада се, међутим, сабирамо и осуђујући један другога, силазимо доле.

Авва Миос

Рече авва Миос:

– Послушање је због послушања. Ако је неко послушан Богу, и Бог је њему послушан.

Авва Миос

Говорио је још о некаквом старцу који беше у Скиту; потицао је од слугу; а био је веома разборит. И долазио је сваке године у Александрију доносећи најам својим господарима.

А они су му излазили у сусрет и клањали се пред њим. А старац би напунио крчаг водом и доносио га да поспе да се његови господари умију. А они су му говорили:

– Немој, оче, немој нас вређати.

А он им је говорио:

– Признајем да сам ваш слуга, а да бих вам захвалио што сте ми дали слободу да служим Богу, приносим вам воду, а ви прихватите ову моју плату.

Али они упорно не хтедоше да прихвате. Он им на то каза:

– Ако нећете да прихватите, остаћу овде и служићу вас.

А они, уплашивши се његове претње, допустише му да чини што хоће; и испрате га са свим што му беше потребно и уз велико поштовање, да чини милостињу за њих. И због тога он постаде знаменит и љубљен у Скиту.

Авва Миос

Упита један војник авву Миоса о томе да ли Бог прихвата покајање. А он, пошто му изрече многе поуке, упита:

– Реци ми, љубљени, када се твоја хаљина поцепала, бациш ли је напоље?

Он ће:

– Не, већ је зашијем и користим.

Старац му вели:

– Ако ти, дакле, жалиш један део одеће, зар се Бог неће сажалити на своје створење?

Авва Макарије Грађанин

Једном је авва Макарије четири месеца свакодневно посећивао једног монаха; и не нађе га ни једанпут да није заузет молитвом; па задивљено рече:

– Гле, земаљски анђео.

Авва Нил

Рекао је авва Нил:

– Све што чиниш против онога који ти је нанео неправду, све ће ти се наћи у срцу у време молитве.

Авва Нил

Још је рекао:

– Немој желети да ти се збива оно што се теби чини да је добро, већ што је Богу угодно, и бићеш миран и задовољан у својој молитви.

Авва Нил

Још је рекао:

– Слуга који не мари за дела свога господара нека се припреми за шибање.

Авва Нистерос

Ишао је пустињом авва Нистериос велики заједно са једним бартом; па угледавши аждају, побегне. А брат му рече:

– Зар се и ти плашиш, оче?

А старац му вели:

– Не плашим се, чедо моје; али ми је од користи што утекох, јер иначе не бих могао утећи духу таштине.

Авва Нистерос

Упита монах старца:

– Шта је то што је добро, те да то чиним и живим у њему?

А старац рече:

– Бог зна шта је добро. Али сам чуо да је неко од отаца упитао авву Нистероса великог, пријатеља авве Антонија: „Које дело је добро, да га извршавам“?

А он рече:

– Зар нису сва дела иста? Писмо каже да је Аврам био гостољубив и Бог је био са њим, а Илија је волео тиховање и Бог је био са њим, а Давид је био смирен и Бог је био са њим. Дакле, оно што видиш да твоја душа жели по Богу, то чини и чувај своје срце.

Авва Нистерос

Упита авва Јосиф авву Нистероса:

– Шта да радим са својим језиком, јер не могу да га задржим?

А старац му вели:

– Значи када говориш осећаш олакшање?

Он ће на то:

– Не,

А старац рече:

– Ако не осећаш олакшање, зашто говориш? Боље ћути, па ако дође до разговора, више слушај него што говориш.

Авва Нистерос

Угледа један монах авву Нистероса како носи два огртача, и упита га:

– Ако дође сиромас и затражи ти огртач, који ћеш му дати?

Он одговори:

– Бољи.

А монах рече:

– А ако ти други затражи, шта ћеш му понудити?

Старац вели:

– Половину другог.

А монах опет упита:

– А ако ти други затражи, шта ћеш му дати?

Он рече:

– Пресећи ћу оно што је преостало, па ћу му половину дати а оним што је претекло ћу се опасати.

А монах ће опет:

– А ако неко и то затражи од тебе, шта ћеш учинити?

Старац рече:

– Понудићу му оно што је преостало, па ћу отићи и сести на једно место, све док ми Бог нешто не пошаље и не покрије ме; јер нећу тражити ниодкога другог.

Авва Нетрас

Причало се о авви Нетрасу, ученику авве Силуана, да је, живећи у својој келији на Синајској гори, умерено задовољавао своје телесне потребе; а када је постао епископ у Фарану, притегао је себе веома тешким животом. А његов ученик му рече:

– Авво, када смо били у пустињи, ниси се толико подвизавао.

Старац му одговори:

– Тамо је била пустиња и тиховање и сиромаштво, и желео сам да управљам телом тако да га онемоћам и не затражим оно што нисам имао. А сада је овде свет и постоје средства; а ако се овде и разболим, има ко ће ми помоћи, да не бих изгубио своје монаштво.

Авва Никита

Причао је авва Никита о двојници браће који се беху договорили да живе заједно. Један од њих је мислио у себи: „Ако нешто хоће мој брат, то ћу чинити“. Слично је размишљао и други: „Чинићу оно што је по вољи моме брату“. И живели су много година у великој љубави. Међутим, видевши то, ненависник пође са жељом да их растави; и стојећи у предворју, једноме се чинио као голуб а другоме као врана. Један од њих рече:

– Видиш ли оног голуба?

А други ће:

– То је врана.

И почеше да се расправљају, тврдећи сваки своје, па уставши насрнуше један на другога борећи се до крви, на велику радост ненависника, и тако се раздвојише. А након три дана дођоше себи и уразумише се. Те начинивши метанију један пред другим, признаде сваки од њих како је замислио птицу која се беше појавила; па препознавши у томе искушење ђаволско, остану до краја нераздвојни.

Авва Олимпије

Причао је авва Олимпије:

Сиђе једном неки идолопоклонички жрец у Скит и уђе у моју келију и заспи; па видећи владање монаха, рече ми:

– Пошто се тако владате, зар никаква виђења немате од вашег Бога?

Ја му рекох:

– Не.

А жрец ми каже:

– Када приносимо службе своме Богу, он ништа не скрива од нас, већ нам открива своје тајне; а за вас који чините такве напоре, тиховања и подвиге, ти кажеш: „Ништа не виђамо“. Онда, свакако, ако не виђате ништа, имате лукаве помисли у својим срцима које вас одвајају од вашег Бога, и због тога вам не открива своје тајне.

Ја пођем и испричам жречеве речи старцима. А они се задивише и рекоше да је заиста тако. Јер нечисте помисли одвајају човека од Бога.

Авва Олимпије

Авву Олимпија Келијског нападне демон блуда. Па му помисао рече: „Пођи, нађи себи жену“. А он устане, припреми глину, начини од ње жену, па рече сам себи: „Ево твоје жене; треба дакле, доста да радиш да би је прехранио.“ И радио је много се трудећи. А након неколико дана припреми он опет глину те начини кћер и рече у својим мислима: „Родила је твоја жена; треба више да радиш да би могао да храниш и облачиш своје дете“. И тако чинећи, онемоћа и рече својој помисли: „Не могу више да издржим напор“. А помисао му рече: „Ако не можеш да издржиш напор, немој ни жену тражити“, и видећи његов труд, Бог га ослободи од искушења и њему лакну.

Авва Орисије

Рекао је авва Орисије:

– Сирова опека, када се стави у темељ у близини реке, не издржи ни један дан; а печена остаје као камен. Тако и човек који телесно мудрује и који није сагорео као Јосиф од страха Божијег, губи се када дође на власт. Јер таквима се указују многа искушења, будући да су међу људима. Добро је да човек, познајући властиту меру, избегава терет власти. А они који су чврсти у вери остају непоколебиви. Ако неко пожели да говори о том најсветијем Јосифу, нека каже како није био земаљски. Колико је само искушаван и у каквој страној земљи, где не беше ни трага богопоштовања? Али Бог његових отаца био је са њим и избавио га из сваке невоље, а сада је он заједно са својим оцима у царству небеском. А ми, дакле, познајући своју меру, трудимо се; јер само ћемо тако моћи да избегнемо суд Божији.

Авва Ор

Рекао је авва Ор:

– Ако видиш да имам какве помисли против неког, знај да и он има сличне помисли према мени.

Авва Ор

Још је рекао:

– Или трком бежи од људи или обмани свет и људе чинећи се у многим стварима лудим.

Авва Ор

Још је рекао:

– Ако оговараш брата свога па те стане притискати твоја савест, пођи, начини метанију пред њим и реци: „оговарах те“, и обећај му да се нећеш више бавити њиме. Јер оговарање је смрт душе.

Авва Пимен

Једном приликом, када је авва Пимен био млађи, пође он ка једноме старцу да му постави три питања. Међутим, тек што беше дошао до старца, заборави једно од три питања: врати се он, дакле, у своју келију, али тек што пружи руку да откључа, сети се питања које је заборавио; па остави кључ и врати се страцу. А овај му рече:

– Брзо си дошао, брате.

Он му исприча:

– Како сам пружио руку да узмем кључ, сетих се поуке коју сам тражио те не отворих; због тога сам се вратио.

А беше пут веома дуг. Старац му на то рече:

– Пастору анђела, твоје име ће се чути по свој земљи Египту.

Авва Пимен

Бејаше некакав старац у Египту, пре него што беху дошли ученици Пименови, који је имао велико знање и био веома поштован. Па када Пименова група беше дошла из Скита, људи напусте њега и стану долазити ка авви Пимену. Он се веома ожалости и рече својим ученицима:

– Шта да чинимо са тим великим старцем, пошто нас људи ставише на велику муку, напуштајући њега и долазећи ка нама који нисмо ништа? Како, дакле, можемо утешити старца?

Па рече:

– Припремите мало јела и узмите крчаг вина, па пођимо ка њему и обедујмо заједно; можда ћемо на тај начин моћи да га утешимо.

Узеше они, дакле, јело и пођоше. Па тек што покуцаше на врата, зачује то његов ученик и упита;

– Ко сте ви?

А они рекоше:

– Реци авви: „Пимен жели да га ти благословиш“.

И када му то ученик пренесе, он рече:

– Пођи, немам времена.

Али они беху упорни, говорећи:

– Нећемо отићи, док се не удостојимо да видимо старца.

А старац, видећи њихово смирење и истрајност, сажали се и отвори им. И док су јели, рече:

– Заиста, није само оно што сам чуо о вама, већ сам у вашем делу видео стоструко више.

И од тога дана он постаде њихов пријатељ.

Авва Пимен

Посети, једном приликом, много стараца авву Пимена. А један од Пименових имаше дете чије лице, ђавољом работом, беше окренуто уназад. И када његов отац виде мноштво отаца, понесе дете изван манастира те седе и поче да плаче. И догоди се да један старац изађе, па угледавши га, упита:

– Зашто плачеш, човече?

А он рече:

– Ја сам рођак авве Пимена. И ево, овом детету се догоди то искушење, па када смо хтели да га понудимо старцу, уплашили смо се; јер он не жели да нас види. А сада, ако сазна да сам овде, послаће да ме истерају; а ја, видевши вас, усудих се да дођем. А ти, авво, ако хоћеш, смилуј се на мене, те понеси дете унутра и помолите се за мене.

И узевши дете, старац уђе и поступи мудро те га не донесе право авви Пимену, већ почињући од најмлађег брата, говораше:

– Закрсти дете.

Па пошто учини да га сви редом закрстише, донесе га напокон и до авве Пимена. Али овај не хтеде да му се приближи. Они га, пак, стану молити и говорити:

– Како су сви, тако и ти, оче.

А он, уздахнувши, устане и помоли се:

– Боже, исцели своје створење, да не влада ђаво њиме.

Па закрстивши га, места га излечи и предаде његовом оцу здравог.

Авва Пимен

Исприча један монах авви Пимену:

– Учинио сам велики грех и желим да живим у покајању три године.

Рече му старац:

– Много је.

А монах га упита:

– А до једне године?

Овај ће опет:

– Много је.

А они што беху присутни рекоше:

– А до четрдесет дана?

А овај ће опет:

– Много је.

Па додаде:

– Ја вам кажем, ако се човек покаје свим својим срцем и не настави да чини грех, за три дана ће га Бог прихватити.

Авва Пимен

Упита авва Анув авву Пимена о нечистим помислима које се рађају у човековом срцу, и о празним жељама. А авва Пимен му одговори:

– „Хоће ли се секира величати над оним који њоме сече?“ (Иц 10,15) А ти немој им дати места да се настане.

Авва Пимен

Упита авва Исаија авву Пимена о нечистим помислима. А авва пимен му каже:

– Као када неко остави пуну кошару рубља, па након доста времена све иструли; тако је и са помислима, ако их телесно не остваримо, оне се временом изгубе, односно иструле.

Авва Пимен

Упита авва Јосиф о истој ствари, а авва Пимен му каже:

– Као када неко стави у један суд змију или шкорпију, па они свакако временом цркну; тако и лукаве помисли, које ничу из демона, стрпљењем се уништавају.

Авва Пимен

Рекао је авва Пимен:

– Ако човек згреши па не признаје говорећи: „Нисам згрешио“, немој га корити, јер тако одсецаш његову добру вољу. Али ако му кажеш: „Немој се жалостити, већ се чувај убудуће“, подстичеш његову душу на покајање.

Авва Пимен

Још је рекао:

Добро је искуство; јер човека чини поузданијим.

Авва Пимен

Дође некакав монах ка авви Пимену и рече му:

– Авво, имам мноштво помисли и у опасности сам од њих.

Старац га изведе на ветар па му вели:

– Рашири своје руке и задржи ветрове.

А он рече:

– Не могу то учинити.

А старац ће:

– Ако не можеш то да учиниш, не можеш спречити ни помисли да дођу; али до тебе је да им се супротставиш.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Писано је: „Као што кошута тражи потоке, тако душа моја тражи Тебе, Боже“. (Пс 41,1)

Пошто јелени у пустињи прогутају много буба па их пече њихов отров, желе да дођу до извора те да се, пијући воду, освеже од тога отрова; тако и монаси када живе у пустињи, пече их отров лукавих демона, те жуде за Суботом и Недељом, да би дошли до извора воде, односно до Тела и Крви Господње, и да би се очистили од горчине лукавога.

Авва Пимен

Причали су како је авва Пимен, када је требало да дође на сабрање, седео сам и по читав сат испитивао своје помисли; и тек онда је излазио.

Авва Пимен

Упита један други монах:

– Шта значе речи: „Нико да не враћа коме зло за зло“? (1Сол 5,15; Пт 3,9)

Старац му рече:

– Та страст има четири облика: прво по срцу, друго по виду, треће по језику, четврто, не чинити зло за зло. Ако можеш очистити своје срце, тада страст не долази на видик; а ако дође у вид, чувај се да не говориш; а ако и говориш, одсеци је брзо да не би узвратио злом за зло.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Било која мука да ти наиђе, побеђуј је ћутањем.

Авва Пимен

Рече један монах авви Пимену:

– Ако угледам неку ствар, мислиш ли да треба да то кажем другима?

Старац му вели:

– Писано је: „Који одговара пре но што чује питање тај је безуман и достојан прекора“. Ако те неко упита, одговори; а ако не, ћути.

Авва Пимен

Упита један монах авву Пимена:

– Може ли човек имати поверења у једно дело?

А старац му рече како је авва Јован Колов говорио:

– Ја хоћу да имам мало учешћа у свим врлинама.

Авва Пимен

Причао је још старац како је неки монах упитао авву Памва о томе да ли је добро хвалити ближњега, а он рече:

– Боље је ћутати.

Авва Пимен

Рече монах авви Пимену:

– Ако дам своме брату мало хлеба или шта друго, демони то прљају, као да је то учињено због људског допадања.

Вели му старац:

– Чак и ако је учињено због људског допадања, ми треба да дамо брату шта му треба.

Па му исприча ову причу:

– Два човека беху пољоделци који су живели у једном граду; и један од њих, пошто посеје, произведе мало пшенице нечисте од кукоља, а други, пошто беше немаран да посеје, не произведе ништа; а када настаде глад, који од њих двојице ће преживети?

Монах одговори:

– Онај који је произвео мало нечисте пшенице.

Старац ће на то:

– Тако, дакле, и ми, посејмо мало, макар и нечисто, да не бисмо умрли од глади.

Авва Пимен

Рекао је авва Пимен:

– Научи своја уста да говоре само оно што имаш у срцу.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Ако унизиш себе, пронаћи ћеш спокоја било на ком месту да се налазиш.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Ако човек допадне неког сагрешења па се покаје, хоће ли му Бог опростити?

Старац му рече:

– Зар Бог, који је заповедио људима да опраштају, неће и сам још више чинити? Јер заповедио је Петру: „До седамдесет седам пута“. (Мт 18,22)

Авва Пимен

Реако је авва Пимен:

– Ако човек кори самога себе, свугде може издржати.

Авва Пимен

Казао је авва Пимен:

– Када човек доспе до речи апостолових „чистоме је све чисто“ (Тит 1,15), сматра себе мањим од сваке ствари.

Упита монах:

– Како могу сматрати себе нижим од убице?

Старац одговори:

– Ако човек доспе до тих речи па види другог човека како убија, вели: „Овај учини само тај грех, а ја убијам свакога дана“.

Авва Пимен

Рече један монах авви Пимену:

– Када допаднем неког кукавног сагрешења, муче ме властите помисли и оптужују: „Зашто си посрнуо?“

Старац му рече:

– У тренутку кад човек пада у грех и каже: „сагреших“, сместа престаје да осећа кривицу.

Авва Пимен

Рекао је авва Пимен:

– Живот у општежићу захтева три подвига: један је смиреноумље, други је послушање, а трећи је онај коме се полазиште и средиште налазе у општем делу за заједницу.

Авва Пимен

Упита један монах авву Пимена:

– У време моје туге затражих од једнога од светитеља неку ствар која ми беше потребна; и он ми је поклони. Ако, дакле, Бог даде те ми та ствар послужи, да ли да је и ја поклоним дугоме, или ономе који је мени поклонио.

Старац му вели:

– Праведно је, по Богу, да се њему да; јер је његова.

Монах ће на то:

– А ако му је донесем и он не хтедне да је прими, већ ми каже: „Пођи, даруј је коме желиш“, шта да чиним?

Старац му вели:

– У сваком случају, та ствар је његова. Ако ти неко понуди нешто сам од себе, а да ти то ниси тражио, то је твоје. А ако ти затражиш нешто било од монаха или од световњака па он то не хтедне примити назад, правилно је да, са његовим знањем, то понудиш другоме у његово име .

Авва Пимен

Бејаше некакав световњак веома благочестивог живота, па посети авву Пимена; а задесише се код старца и други монаси који су тражили да чују од њега поуку. А старац рече верујућем световњаку:

– Реци браћи неку поуку.

А он га замоли говорећи:

– Опрости ми, авво, ја сам дошао да научим.

Но, пошто га старац наговори, рече:

– Ја сам светован човек и продајем поврће те тако тргујем, дрешим велике снопове и правим мале, купујем јефтино а продајем скупо. Но, иако не знам да говорим из Светога Писма, испричаћу вам једну причу: Један човек рече своме пријатељу: „Пошто имам жељу да видим цара, пођи са мном“. Рече му пријатељ: „Пођи ћу са тобом до половине пута“. А овај рече другом пријатељу: „Пођи да ме поведеш до царске палате“. А он му рече: „Повешћу те до царске палате“. А овај рече и трећем: „Пођи са мном ка цару“. А он рече: „Пођи ћу, повешћу те до палате, па ћу стати, поразговарати и увести те ка цару“.

Упиташе га:

– У чему је смисао те приче?

А он им одговори:

– Први пријатељ је подвиг који доводи до пута; други је чистота која доспева до неба; а трећи је милостиња која са простодушностју уводи ка цару Богу.

А монаси, пошто се духовно окрепише, отидоше.

Авва Пимен

Рече један монах авви Пимену:

– Кажи ми неку поуку.

А он му вели:

– Када се казан загрева одоле, не може га се дотаћи мува или какав гмаз; али како је хладан, онда седају на њега. Тако и монах: док је истрајан у духовним подвизима, непријатељ не налази начина да га нападне.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Већу љубав од ове човек не може пронаћи, односно да положи живот свој за ближњег. (1 Сам. 17, 35). Јер ако неко чује речи лукаве, односно тужне, иако и сам може рећи нешто слично, он се бори да ништа не каже; или ако постане жртва похлепе и издржи а не узврати ономе који је узрок, такав човек полаже живот свој за ближњег.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Ко је лицемер?

Одговори му старац:

– Лицемер је онај који учи ближњег ономе до чега ни сам није стигао. Јер писано је: „А зашто видиш трун у оку брата својега, а брвна у оку своме не осећаш“. (Мт 7, 3)

Авва Пимен

Упит монах авву Пимена:

– Шта значи разгневити се узалуд на брата својега? (Мт 5, 22)

А он рече:

– За сваку неправду коју ти учини брат твој па се на њега разгневиш, узалуд се гневиш. И ако ти извади десно око и одсече ти десну руку, па се разгневиш на њега, узалуд се гневиш; али ако те одвоји од Бога, тада се разгневи.

Авва Пимен

Упита један брат авву Пимена:

– Шта да чиним са својим гресима?

Старац му вели:

Ко жели да се избави од греха, плачем ће се од њих избавити; и ко жели да стекне врлине, стећи ће их плачем. Јер плач је пут који су нам предали Писмо и оци наши, који

су нам говорили : „Плачите“.

– Заиста, другог пута осим тога нема.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Може ли човек бити мртав?

Он му рече:

– Ако доспе до безгрешности биће мртав; а ако доспе до доброте, живеће и чиниће добро.

Авва Пимен

Причао је авва Пимен како је авва Антоније рекао:

– Велика снага човекова је у томе да своје сажешење узме на себе пред Господом, те да ишчекује искушење до последњег даха.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Поучавати другог припада ономе ко је здрав и бестрасан; јер каква је корист градити кућу некога другог а рушити своју властиту?

Авва Пимен

Још је рекао:

– Каква је корист неке предати се уметности а не научити је?

Авва Пимен

Још је рекао:

– Када човек хоће кућу да сагради, он сабира многе потребне ствари да би могао поставити кућу, и сакупља мноштво грађе. Тако и ми треба да узмемо по мало од сваке врлине.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Многи су постали јаки, али мало је срчаних у љубави. (Јев 10,24)

Авва Пимен

Још је рекао:

– Први пут побегни, други пут побегни, а трећи пут буди мач.

Авва Пимен

Посети неки монах авву Пимена па, пошто је тамо седела неколицина браће, похвали неког брата како мрзи лукавство.

Авва Пимен упита тога што је говорио:

– Шта значи мрзети лукавство?

Монах се зачуди и не могаше да пронађе одговор; па уставши, начини метанију пред старцем, говорећи:

– Реци ми, шта значи мрзети лукавство?

Старац ће на то:

– Мрзети лукавство је када неко мрзи своје грехе и даје за право ближњем.

Авва Пимен

Посетивши авву Пимена, монах га упита:

– Шта да чиним?

Старац му вели:

– Пођи, приближи се ономе који каже: „Шта ја хоћу?“ и наћи ћеш спокоја.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Је ли боље говорити или ћутати?

Рече му старац:

Који говори због Бога, добро чини, а који ћути због Бога, исто тако.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Како човек може да избегне да лоше говори о ближњему?

Рече му старац:

– Ми и наша браћа смо две слике; у часу када човек бди над собом и прекорева себе, наћи ће се да је частан брат који је крај њега, а када се сам себи чини добар, наћи ће да је рђав брат који је пред њим.

Авва Пимен

Реако је авва Пимен:

– Две помисли, на блуд и на оговарање, човек не треба уопште ни да помиње, нити да о њима уопште промишља у своме срцу. Јер и ако коће да о њима расуђује у своме срцу, нема користи; а ако им се успротиви, пронаћи ће спокоја.

Авва Пимен

Упита авва Витимије авву Пимена:

– Ако је неко жалостан због мене и ја се покајем пред њим а он то не прими, шта да чиним?

Рече му старац:

– Узми преда се другу двојицу браће и покај се пред њима. Па ако не прими, узми другу петорицу. А ако ни пред њима не прими, поведи свештеника. А ако опет не прими, тада се смирено помоли Богу да га задовољи, а ти буди безбрижан.

Авва Пимен

Рекао је авва Пимен:

– Поучавати ближњега је као да га срамотиш.

Авва Пимен

Рече монах авви Пимену:

– Моје је тело онемоћало а моје страсти не немоћају.

Старац му вели:

– Страсти су болни белези.

Авва Пимен

Пошавши на тржницу, монах упита авву Пимена:

– Шта ми је чинити?

Старац му рече:

– Буди пријатељ са оним који себи намеће подвиг и продаћеш своје судове веома лако.

Авва Пимен

Рекао је авва Пимен:

– Научи своја уста да произносе оно што је у твоме срцу.

Авва Пимен

Још је рекао:

– Када човек испуњава своје дужности, ништа га не узнемирава.

Авва Пимен

Рваше се једном авва Пајсије са својим братом, све док им крв не поче тећи из глава, а крај њих је седео авва Пимен и ништа им не рече. уђе, пак, авва Анув па видевши их, вели авви Пимену :

– Зашто си пустио браћу да се рву ништа им не рекавши?

Авва Пимен ће на то:

– Браћа су, опет ће се помирити.

Рече му авва Анув:

– Шта је са тобом? Видео си шта су урадили и кажеш: „Опет ће се помирити“?

Вели му авва Пимен:

– Реци у своме срцу да нисам био овде унутра.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Нека браћа живе заједно са мнош; мислиш ли да је право да им заповедам?

Старац му рече:

– Не, већ прво учини своју дужност, па ако хоће да живе, постараће се за себе.

Вели му брат:

– И они хоће, оче, да им заповедам.

Старац му рече:

– Не чини то, већ им буди пример а не законодавац.

Авва Пимен

Говорио је авва Пимен:

– Ако те брат посети те видиш да немаш духовне користи од његовог доласка, разабери по своме уму и сазнај које су биле твоје мисли пре његовог доласка; и онда ћеш схватити у чему је узрок бескорисности. А ако то учиниш са смиреноумљем и разборитошћу, бићеш беспрекоран према ближњему, подносећи своје мане.

Авва Пимен

Упита монах авву Пимена:

– Шта да чиним, јер наилази ми туга и узнемирава ме?

Старац рече:

– Насилност чини да се и мали и велики узнемиравају.

Авва Пимен

Причали су како је авва Пимен живео у Скиту са двојицом своје браће; а млађи од њих им је задавао бриге. Па рече другоме брату:

– Смента нам овај младић; хајде, пођимо одавде.

Па изашавши, оставе га. А овај, пошто виде да их дуго нема, примети да су доста далеко, па стаде да трчи за њима, вичући их.

Рече авва Пимен:

– Причекајмо брата пошто се толико труди.

А овај, тек што им се приближи, начини метанију, говорећи:

– Куда идете и остављате ме самога?

Рече му старац:

– Зато што нас секираш, зато одлазимо.

А он ће на то:

– Да, да, где год желите, пођимо заједно.

А старац, видевши његову незлобивост, рече своме брату:

– Вратимо се, брате, јер овај то не чини намерно, већ је ђаво тај који све то чини.

Па вративши се, дођу у своје место.

Авва Пимен

Упита игуман општежића авву Пимена:

– Како могу да стекнем страх Божији?

Рече му авва Пимен:

– Како можемо стећи страх Божији када у келији имамо ћупове са сиром и судове са усољеном храном.

Авва Пимен

Посети авва Исак авву Пимена, па када га виде како са мало воде посипа своје ноге, рече му са одважношћу коју је имао пред њим:

– Како су неки били толико строги, односећи се строго према своме телу?

А авва Пимен му рече:

– Ми нисмо учени да будемо телоубице, већ страстоубице.

Авва Пимен

Авва Пимен је рекао:

– Корен зала је лутање мисли.

Авва Памво

Беше један авва по имену Памво, о коме се прича да је три године провео молећи се Богу и говорећи:

– Немој ме прославити на земљи.

А Бог га је толико прославио да га људи нису могли гледати у лице од славе која га је обасјавала.

Авва Памво

Дођу једном приликом монаси ка авви Памву и један од њих га упита:

– Авво, ја једем сваки други дан и поједем по два хлеба; хоћу ли, дакле, спасти своју душу или сам у заблуди?

А други рече:

– Авво, ја потрошим дневно по два новчића од свога рукодеља, и мало оставим за храну, а остало дајем за милостињу; хоћу ли се, дакле, спасти или ћу бити погубљен?

Но иако су га много молили, старац не даваше одговора. А после четири дана требало је да пођу. па их неки од свештеника стадоше тешити, говорећи:

– Немојте се жалостити, браћо, Бог ће вам дати вашу плату; јер такав је старчев обичај да не говори олако ако му се Бог не јави.

И они уђоше ка старцу те му рекоше:

– Авво, моли се за нас.

А он им рече:

– Хоћете да одете?

Рекоше:

– Да.

А он, узевши на себе њихова дела, написа на земљи:

– Памво једе сваки други дан и поједе по два хлеба, па зар тиме бива монах? Не. И Памво ради за два новчића и даје их за милостињу; па зар се тиме бива монах? Уопште не.

А њима рече:

– Дела јесу добра; али ако сачуваш свој ум чистим у односу према ближњему, тада ћеш се спасти.

И они отидоше са радошћу, јер беху задовољни.

Авва Памво

Блажени Атанасије, архиепископ Александрије, замоли авву Памва да сиђе из пустиње у Александрију. А овај сишавши, угледа тамо једну жену која играше у позоришту, те му се очи напунише сузама. А када га пратиоци упиташе зашто плаче, он одговори:

– Две ствари су ме потресле: прва ствар је пропаст ове жене, а друга је то што немам толико ревности да бих Богу био угодан, колико она има да би се допала људима срамним.

Авва Памво

Још је рекао:

– Монах треба да носи такве хаљине, да може да их остави изван келије три дана и нико да их не узме.

Авва Памво

Рекао је авва Памво:

– Ако имаш срца, можеш се спасити.

Авва Памво

Замоли авва Теодор из Ферме авву Памва:

– Реци ми какву поуку.

А овај, уз много труда, рече:

– Теодоре, пођи и имај милости према свима; јер милост је нашла слободу пред Богом.

Авва Питирион

Говорио је авва Питирион, ученик авве Антонија:

– Ко жели да одагна демоне, најпре нека савлада своје страсти. Коју страст савлада, и њеног демона одгони. Јер демон, вели, следи за гневом; па када обуздаш гнев, удаљио се и демон гнева. Исто је са сваком страшћу.

Авва Пафнутије

Причали су о авва Пафнутију да није хтео да пије вино. А једном приликом, док је пешачио, набаса на групу разбојника који су пили вино. А вођа разбојнички га је познавао и знао да не пије вино. И видевши га како уморан наилази, он напуни један пехар вина, па узевши мач у руку рече старцу:

– Ако не будеш пио, убићу те.

Међутим старац, знајући да ће извршити вољу Божију ако га придобије, узме и попије вино. А вођа разбојнички начини метанију пред њим, говорећи:

– Опрости ми, авво, што сам те растужио.

А старац рече:

– Верујем да ће ти се Бог због тога пехара показати милостив, и у овом и у будућем веку.

Вођа разбојнички рече:

– Верујем у Бога и од сада никога више нећу злостављати.

И придобије старац целу банду, напуштајући своју вољу због Господа.

Авва Пафнутије

Реако је авва Пимен како је авва Пафнутије говорио:

– Све време док су старци били живи, два пута месечно сам их посећивао иако сам био удаљен од њих дванаест миља. И исповедао сам им све своје помисли, и увек су ми говорили само једно: „Где год да пођеш, не узимај себе за мерило, и бићеш спокојан“.

Авва Павле Световњак

Авва Павле Световњак и његов брат Тимотеј живљаху у Скиту. И беше непрекидна препирка међу њима. Вели му авва Павле:

– Докле ћемо овако живети?

Рече му авва Тимотеј:

– Учини ми услугу; када навалим на тебе, истрпи ме, а када ти навалиш на мене, ја ћу тебе истрпети.

И тако чинећи, олакшаше своје преостале дане.

Авва Павле Световњак

Исти авва Павле Световњак и авва Тимотеј беху у Скиту и браћа их узнемираваху. И вели Тимотеј своме брату :

– Шта ће нам ово умеће? Немамо мира по цео дан.

– А авва Павле му одговори:

– Довољан нам је мир ноћи, ако је наш ум будан.

Авва Павле

Причао је један од отаца о некаквом авви Павлу који беше из доњих крајева Египта а живљаше у Тиваиди, како је узимао у руке змије отровнице и кидао их на пола. И браћа направише метанију пред њим, говорећи:

– Реци нам какав си подвиг учинио, те си задобио такву благодат.

А он рече:

– Опростите ми оци; ако неко стекне чистоту, све му се покорава, као Адаму док је био у рајском врту, пре него што је преступио заповест.

Авва Ромеј

Дође једном некакав монах Ромеј и настани се у скиту у близини цркве; а имаше крај себе и једнога слугу који га служаше. А свештеник, видећи његову болест и знајући из какве он удобности долази, све што би уштедео и што би стизало у цркву, слао му је. И пошто он тако проведе у Скиту двадесет пет година, постане прозорљив и веома чувен. А један од великих египатских старца, чувши за њега, дође да га види, очекујући да ће у њега затећи већи телесни подвиг. Па ушавши код њега, измени целов са њим па пошто

се помолише, седоше. И виде Египћанин како овај носи раскошне хаљине, како има простирку превучену кожом и мало узглавље и како су му ноге чисте и обуvene у сандале. Па видевши то он се саблазни, јер тамо одакле је он дошао не беше таквога живљења, већ строгог подвига. А старац, пошто беше прозорљив, разумеде да се овај саблазнио па рече своме послушнику:

– Припреми празничну трпезу данас за авву.

И задеси се мало зеља те он то скува, па кад дође час приђу они трпези да обедују. А старац имаше и мало вина због своје болести, те попише. А када падне вече прочитају дванаест псалама и пођу да спавају; исто то учинише и ноћу: свршише малу литургију. А када Египћанин ујутру устане, рече му:

– Моли се за мене.

И отиде не стекавши никакве духовне користи. И тек што се он беше мало удаљио, старац, желећи да му ипак пружи какву корист, пошаље те га позваше натраг; и тек што он поново уђе, старац га радосно прими и упита га:

– Из које си земље?

Овај ће:

– Египћанин сам.

– Из кога града?

Овај одговори:

– Ја уопште нисам грађанин.

Старац упита:

Чиме си се бавио у своме селу?

Овај ће:

– Био сам чувар.

Старац упита:

– Где си спавао?

Овај рече:

– У пољу.

Старац ће на то:

– Јеси ли имао простирку под собом?

Овај рече:

– Зар у пољу да имам простирку да ставим пода се?

– Па како си савао?

А овај рече:

– На голој земљи.

Старац ће опет:

– Шта си имао за јело у пољу и какво си вино пио?

Овај одговори:

– Зар има јела и вина у пољу?

– Па од чега си живео?

Он рече:

– Јео сам сувога хлеба и, ако би нашао, мало каше и воде.

Старац на то узврати:

– Велики је то подвиг. Има ли бање у селу да се можете купати?

А овај одговори:

– Не, већ се купамо у потоку, када хоћемо.

И тако, када овај све то исприча и старац сазна све тешкоће његовог ранијег живота, желећи да му помогне он му исприча свој ранији живот у свету, говорећи:

— Ја бедни, кога видиш, сам из великог града Рима, и био сам у великој царској палати. А када Египћанин чу почетак приче, задиви се и са пажњом стаде да слуша његову причу. А старац настави:

— Напустио сам, дакле, град и дошао у ову пустињу; и исто тако ја, кога видиш, имао сам велике куће и много новца, па презревши све, дођох у ову малу келију. И опет ја, кога видиш, имао сам кревете све у злату са скупоценим прекривачима, а уместо њих Бог ми даде ову рогозину са кожом; исто тако, моје хаљине беху веома скупоцене, а уместо њих носим ово бедно рухо; и опет, за исхрану сам трошио много злата, а уместо тога Бог ми даде ово мало зеља и чашицу вина. И беше много слугу које су ме служиле, и ево, уместо њих Бог ми посла овога старца да ме служи; а уместо бање, поспем мало воде по ногама и обујем сандале због своје болести; и опет, уместо музике и цитри читам дванаест псалама; а исто тако ноћу, уместо греха које чиних, сада са задовољством служим своју малу литургију. И зато те молим, авво, немој се саблажњавати због моје болести.

Када све то саслуша Египћанин, дошавши себи, рече:

— Тешко мени који сам из велике тегобе световног живота дошао овде до уживања, и што тада нисам имао, сада имам; а ти си из велике удобности у тешкоће дошао, и из велике славе и богатства дошао си у беду и немаштину.

И он отиде много научивши, те постане његов пријатељ и ради поуке му стално долажаше у посету; јер беше човек веома трезвен и препун миомириса Светога Духа.

Авва Ромеј

Причао је он исти о томе како беше некакав старац који имаше доброг ученика; и из немара он га остави напољу са стадом. А брат чекаше седећи напољу. А када старац отвори врата, нађе га како седи, па начини поклон пред њим, говорећи:

— Оче, смирење твога дуготрпљења победи моју немарност. Дођи унутра; од сада си ти старац и отац, а ја сам млађи и ученик.

Авва Роман

Када је авва Роман био на самрти, окупе се око њега ученици његови, па га упиташе:

— Како треба да се владамо?

А старац рече:

— Не сећам се да сам икоме од вас рекао да нешто учини, а да претходно нисам промислио нећу ли се разгневити ако се не збуди што сам рекао; и тако смо све време живели у миру.

Авва Сисоје

Један монах, којему други брат беше учинио неправду дође ка авви Сисоју па му вели:

— Један брат ми је учинио неправду и хоћу да му се осветим.

Но старац га стаде молити:

– Немој, чедо моје; већ боље освету препусти Богу.

Овај говораше;

– Нећу се смирити док се не осветим.

А старац рече:

– Помолимо се брате.

Па пошто устаде, старац рече:

– Боже, није потребно више да се стараш о нама; јер се ми сами за себе светимо.

А монах, кад то чу, паде старцу пред ноге, говорећи:

– Нећу више бити у сукобу са братом, опрости ми, авво.

Авва Сисоје

Много пута је говорио ученик авве Сисоја:

– Авво, устани да обедујемо.

Он му говораше;

– Зар нисмо обедовали, чедо?

А овај ће:

– Не оче.

А старац говораше:

– Ако нисмо обедовали, донеси да обедујемо.

Авва Сисоје

Боравио је једном авва Сисоје на гори авве Антонија, те пошто његов послушник дуго не беше долазио, он не виде човека десет месеци. Па ходајући гором, наиђе на једног Фаранита који ловљаше дивље звери; и старац му рече:

– Одакле долазиш и колико си времена овде?

А овај одговори:

– Заиста, авво, једанаест месеци сам на овој гори и не видех другог човека до тебе.

А старац, када то чу, уђе у своју келију и стаде да се бије у прса, говорећи:

– Ето ти, Сисоје, мислио си да си нешто постигао, а ниси постигао ни колико овај световњак.

Авва Сисоје

Почне демон једном да искушава Аврама, ученика авве Сисоја; а старац виде да је овај пао, па устане и пружи руке ка небу, говорећи:

– Боже, хтео Ти то или не, нећу те се оканити, ако га не исцелиш.

И овај се сместа исцели.

Авва Сисоје

Исприча авва Амон из Раита авви Сисоју:

– Када читам Свето Писмо помишљам да саставим какву беседу да је имам готову ако ме неко запита.

Старац му вели:

– Нема потребе за тим, већ радије из чистоће ума стекни за себе и безбрижност и дар беседништва.

Авва Сисоје

Дође једном у посету авви Сисоју, на готу авве Антонија неки световни човек са својим сином; и догоди се на путу умре његов син, али се овај не узнемири, већ га са вером понесе ка старцу и начини пред њим метанију, како би га старац благословио. И уставши отац остави своје дете пред старчевим ногама и изађе напоље. А старац, мислећи да дете прави пред њим метанију, рече му:

– Устани, иди напоље.

Јер није знао да беше умрло. И оно сместа устаде и изађе. А када га виде његов отац, зачуди се па ушавши, поклони се пред старцем и исприча му шта се догодило. Чувши то, старац се веома ожалости, јер не хтеде да се тако нешто догоди. А његов ученик поручи оцу детињем да никоме не прича шта се догодило, све до старчеве смрти.

Авва Сисоје

Посете тројица старца авву Сисоја јер беху чули за њега.

Упита га први:

– Оче, како могу да се избавим од огњене реке?

Али му овај не одговараше. Упита га други:

– Оче, како могу да се избавим од шкргута зуба и од црва који не дрема?

Упита га трећи:

– Оче, шта да чиним јер ме убија помисао о мраку преисподњем?

А старац им одговори:

– Ја се не сећам ничега од свега тога; јер многомилостив је Бог, надам се да ће ме помиловати.

Чувши те речи, старци отиду жалосни. А старац, нежелећи да их пусти да оду жалосни, вративши их, рече:

– Блажени сте ви, браћо, јер сам вам позавидео. Јер први од вас је питао за огњену реку, други за тартар, а трећи за таму. Ако, дакле, у вашем уму пребивају такве помисли, немогуће је да згрешите. А шта да чиним ја отврдлога срца, који и не зна да има пакла за људе, те због тога грешим сваког часа?

А они, покајавши се, рекоше му:

– Како смо чули, то смо и видели.

Авва Сисоје

Упита авва Јосиф авву Сисоја:

– За колико времена човек треба да одсече страсти?

Старац му вели:

– Хоћеш да знаш о времену?

Рече му авва Јосиф:

– Да.

А старац му вели:

– У онај час у који се страст појави, одмах је одсеци.

Авва Сисоје

Упита монах авву Сисоја:

– Зашто си напустио Скит где си био крај авве Ора, те си дошао и настанио се овде?

Рече му старац:

– Како је почео да расте број житеља Скита, и када сам чуо да се упокојио авва

Антоније, дођем овде на гору; па пошто нађох да је овде тихо, поседех неколико година.

Упита га монах:

– Колико година си овде?

Вели му старац:

– Четрдесет и две године.

Авва Сисоје

Дођу једном Сарацени и свуку старца и његовог сабрата. Па изашавши у пустињу како би пронашли што за јело, нађе старац балегу камиљу па изломивши је нађе у њој зрна јечма; и поједе он једно зрно а друго стави у шаку. А када дође његов сабрат, затекне га како једе, па му рече:

– Зар је то љубав, што си нашао да је за јело то једеш а мене не зовеш?

Рече му авва Сисоје:

– Нисам био неправедан према теби, брате, ево твога дела, држао сам га у својој руци.

Авва Сисоје

Упита монах авву Сисоја:

– Шта да чиним, авво, јер сам пао?

Старац му каже:

– Опет се подигни.

Вели му монах:

– Подигао сам се и опет сам пао.

А старац каже:

– Подигни се опет и опет.

Брат на то рече:

– Докле?

Старац каже:

– Док се не обрешеш или у добром или у паду. Јер човек путује у ономе у чему се налази.

Авва Сисоје

Рекао је авва Сисоје:

– Тражи Бога а не тражи где пребива.

Авва Сисоје

Рекао је авва Сисоје:

– Буди понизан, остави своје жеље за собом и буди безбрижан; и имаћеш спокоја.

Авва Сисоје

Замоли монах авву Сисоја:

– Реци ми неку поуку.

А овај рече:

– Зашто ме тераш да празнословим. Ево – шта видиш, то чини.

Авва Сисоје

Причали су како се авва Сисоје разболео и беседио старцима који су седели крај њега. Они га упиташе:

– Шта видиш, авво?

А он им вели:

– Видим неке који су дошли по мене, па их молим да ми оставе да се мало покајем.

Рече му један од стараца:

– А ако те оставе, можеш ли да искористиш време од сада да се покајеш?

Старац му вели:

– Ако и не могу то да учиним, макар ћу уздахнути над својом душом, а то ми је довољно.

Авва Сисоје

Рекао је авва Сисоје Тивејац своме ученику:

– Реци ми шта видиш код мене, а ја ћу ти рећи шта видим код тебе.

Рече му његов ученик:

– Ти си доброга ума и мало строг.

Старац му вели:

– Ти си добар, али тромога ума.

Авва Силуан

Другом приликом уђе његов ученик Захарије и нађе га у заносу са рукама пруженим ка небу. Па затворивши врата, изађе. И дошавши опет око шестог и деветог часа, затекне га у истом положају. А десетог часа покуца на врата, па ушавши затекне га како тихује па га упита :

– Шта ти је данас, оче?

А он вели:

– Слаб сам данас, чедо моје.

– А овај, држећи му ноге, рече:

– Нећу те пустити док ми не кажеш шта си видео.

– Старац му вели:

– Бејак узет на небо и видех славу Божију и тамо стојак до малочас, и сада сам отпуштен.

Авва Силуан

Посети један монах авву Силуана на Синајској гори; па када виде браћу како раде, рече старцу:

– Немојте радити око хране која пропада. (Јн 6,27) јер Марија је добар део изабрала. (Лк 1, 42)

Старац рече своме ученику:

– Захарије, подај брату књигу и смести га у празну келију.

А када беше око деветог часа, он стане да мотри на врата, неће ли доћи да га позову за трпезу. А пошто нико не долажаше да га позове, он устане и дође пред старца, па рече:

– Јесу ли браћа обедовала, авво?

Рече му старац:

– Да.

А он ће на то:

– Зашто мене не позвасте?

Рече му старац:

– Јер си ти човек духован и немаш потребе за овом храном. А ми, будући да смо телесни, хоћемо да једемо и због тога радимо; а ти си, читајући целог дана, изабрао добар део и не желиш да једеш телесну храну.

А он, чувши то, начини метанију, рекавши:

– Опреди ми, авво.

Рече му старац:

– Свакако да је и Марији потребна Марта; јер се Марија кроз Марту прослави.

Авва Силуан

Упиташе једном авву Силуана:

– Какав си подвиг извршио, оче, те си стекао такву разборитост.

А он одговори:

– Никада у своме срцу нисам оставио помисао која би гневела Бога.

Авва Силуан

Још је рекао:

– Тешко ономе човеку чије је име веће од његових дела.

Авва Симон

Једном другом приликом, опет, пође неки други властелин да га види. А клирици дођу пре њега па рекну старцу:

– Авво, припреми се, јер властелин, чувши о теби, долази да га благословиш.

А он рече:

– Да, припремам се.

Па ставивши на себе некакве дроњке и узевши у руке хлеба и сира, дође на зденац и седне тамо једући. А када дођоше властелин и његова свита и видеше га таквога, презреше га, рекавши:

– Зар је то отшелник о коме смо слушали?

И места се вратише.

Авва Сармат

Рекао је авва Сармат:

– Дражи ми је човек који је сагрешио, али зна да је згрешио па се каје, него човек који није сагрешио па сматра себе праведним.

Авва Сармат

Говорили су за авву Сармата како је много пута, по савету авве Пимена, узимао на себе подвиг од четрдесет дана; и као ништа издржаваше он те дане.

Дође, дакле, авва Пимен код њега па му вели:

– Реци ми, шта си видео чинећи такав подвиг?

А он му одговори:

– Ништа нарочито.

Рече му авва Пимен:

– Нећу те пустити све док ми не кажеш.

А он му рече:

– Само једно нађох; ако кажем сну: „Одлази“, он оде, ако му кажем: „Дођи“, он дође.

Мајка Сара

Говорила је мајка Сара:

– Ако се помолим Богу да удовољим свим људима, наћи ћу се како се кајем пред вратима свакога од њих; радије ћу да се молим да моје срце буде чедно пред свима.

Мајка Синклитикија

Говорила је мати Синклитикија:

– Велику борбу и труд имају у почетку они који Богу приступају, а потом неизрециву радост. Јер као што они који хоће да запале ватру, те се најпре надиме и сузе им теку, па тако остваре што су хтели, јер је речено: „Бог је наш огањ који спаљује“(Јев 12,29); тако и ми треба да распаљујемо божански огањ уз сузе и труд.

Мајка Синклитикија

Још је говорила:

– Што више подвижници напредују у врлинама то се са вишим противником носе.

Мајка Синклитикија

Још је говорила:

– Кад смо у општежићу треба више да се држимо послушања него подвига; јер једно поучава смиреноумљу а друго гордости.

Мајка Синклитикија

Још је говорила:

– Писано је: „Будите мудри као змије, а безазлени као голубови“. (Мт 10,16) А да будемо као змије, речено је да нам се не поткраду нагони и смицалице ђавоље (јер што је слично брзо се узајамно препозна), а безазленост голубице показује чистоћу дела.

Авва Теодор из Ферме

Једном брату који је живео у Келијама засмета самоћа, те он пође ка авви Теодору из Ферме и повери му то. А старац рече:

– Пођи, савладај своје помисли и покори се и остани са осталима.

Овај му каже:

– Немам спокоја ни међу људима.

А старац му рече:

– Када си сам немаш спокоја, са другима немаш спокоја; зашто си онда ступио међу монахе? Зар не због тога да би подносио невоље? Реци ми сада, колико година имаш?

Овај одговори:

– Осам.

Старац му тада рече:

– Заиста, ја носим схиму седамдесет година и нисам нашао спокоја ни један дан; а ти за осам година хоћеш да пронађеш спокој?

А овај, чувши то, отиде укрепљен у вери.

Авва Теодор из Ферме

Дође један од стараца ка авви Теодору и каже му:

– Гле онај брат се вратио у свет.

А старац му рече:

– Ти се томе дивиш? Немој се дивити томе, већ се радије задиви када чујеш да неко може да избегне уста непријатељева.

Авва Теодор из Ферме

Дође један брат ка старцу Теодору и почне да говори и да распреда о стварима које још није учинио. А старац му вели:

– Ниси још ни брод пронашао нити си сместио своје ствари, и пре него што си запловио, већ си стигао у тај град. Обави најпре свој посао, па онда дођи до тога о чему сад говориш.

Авва Теодор из Ферме

Рекао је још:

– Многи су у ово време изабрали спокој, пре него што им га Бог подари.

Авва Теодор из Ферме

Један брат рече авви Теодору:

– Желим да испуним заповести.

Старац му исприча о томе како је авва Теона једном приликом рекао: „Хоћу да свој ум испуним Богом“, па узевши брашно из млина, начини хлебове. А када су му сиромаси затражили он им даде хлебове; а када су му опет, други затражили, он им даде кошаре и одећу коју је носио, и уђе у келију опасан поњавом. И поред свега тога, опет је кориио себе, говорећи: „Нисам испунио заповест Божију“.

Авва Теодор из Ферме

Онемоћа једном приликом авва Јосиф и пошаље по авву Теодора, говорећи:

– Дођи, да те видим пре него што напустим тело.

Било је то, пак, средином недеље. А авва Теодор не пође ка њему, већ му пошаље поруку:

– Ако останеш жив до Суботе, дођи ћу; али ако одеш, видећемо се на оном свету.

Авва Теодор из Ферме

Рече један брат авви Теодору:

– Реци ми неку поуку, јер сам пропао.

А овај му са великом муком рече:

– Ја сам у опасности, и шта имам да ти кажем.

Авва Теодор из Ферме

Пошао је једном приликом авва Теодор заједно са једним братом да напуни воде; а брат, дошавши први до зденца, угледа огромну змију. А старац му рече:

– Пођи, згази јој главу.

Али овај, уплашивши се, не пође. тада пође старац, а змија, спазивши га, од страха побегне у пустињу.

Авва Теодор из Ферме

Нападну га једном три разбојника; и док су га двојица држала, трећи је купио његове ставри. Па пошто је изнео књиге, хтеде да узме и огртач. Тада им старац рече:

– То оставите.

Али они не хтедоше. А он, замахнувши рукама, одбаци двојицу. Видевши то, они се уплашише, а старац им вели:

– Не плашите се; поделите огртач на четири дела и узмите три а један оставите.

И они тако учинише, тако да је старац добио свој део огртача који је носио у цркви.

Авва Теодор са Девете*

Рекао је авва Теодор са Девете:

– Док сам био млађи живео сам у пустињи. Пођем тако једном у пекару да замесим два квасца и наиђем тамо на једног брата који је хтео да замеси хлебове и није имао никога да му помогне. Те ја оставим свој посао и помогнем му. И тек што сам завршио, дође један други брат, па помогнем и њему и замесим му хлебове. Затим дође и трећи, те ја учиним исто; и тако учиним свакоме који је дошао; и замесим шест теста. А потом, када су сви отишли, замесим и своја два теста.

Теофило архиепископ

Исти авва Теофило, архиепископ, посети једном приликом Скит. И пошто се братство сабрало, рекоше авви Памву:

– Реци неку поуку оцу, нека му буде на корист.

Старац им каза:

– Ако му моје ћутање није на корист, неће му бити ни моје речи на корист.

Мајка Теодора

Упита мати Теодора оца Теофила шта значи изрека Апостола Павла „искупљујући време“.

А он јој одговори:

– Ова фраза говори о користи; на пример, налазиш ли се у времену ругања? Ти купи време ругања смирењем и дуготрпељивошћу и добави себи корист. Је ли време бешчашћа? Ти искупи време незлобивошћу, и стекни корист. И све што је противно, ако желимо бива нам на корист.

Мајка Теодора

Још је говорила:

– Учитељ мора бити стран сваком властољубљу, туђин таштини, далеко од гордости; да не би био преварен ласкањем, да не би био заслепљен даровима, да га не би стомак побеђивао, да га не би обузимао гнев, већ да буде дуготрпељив, благородан, смиреноуман на сваки начин; да буде проверен, трпељив, брижан и душеван.

Мајка Теодора

Рекла је мати Теодора:

– Био је неки монах који је због мноштва искушења рекао себи: „Идем одавде“. И тек што беше назуо своје сандале, угледа једног другог човека који беше обувао своје и који му рече: „Зар не одлазиш због мене? Па ево, ја ћу те пратити куд год да идеш“.

Авва Тимотеј

Исприча авва Тимотеј свештеник авви Пимену:

– Има једна жена у Египту која живи као блудница, а што заради даје као милостињу.

А авва Пимен рече:

– Неће она остати у блуду; јер се код ње види плод вере.

И догоди се да дође мајка свештеника Тимотеја ка њему. И он је упита:

– Је ли она жена остала у блуду?

А она рече:

– Да; и повећала је број својих љубавника, а исто тако и милостињу.

И исприча то авва Тимотеј авви Пимену. А овај рече:

– Неће остати у блуду.

А када опет дође мајка авве Тимотеја, рече му:

– Знаш ли да је она блудница хтела да дође са мнош, да се молиш за њу?

А овај, чувши то, исприча све авви Пимену. А овај му рече:

– Боље ти пођи и сретни је.

И авва Тимотеј пође и сусретне је. А она, како га виде и чу од њега реч Божију, заплака па му рече:

– Ја се од данас предајем Богу и нећу наставити да живим у блуду.

И одмах отиде у манастир где живљаше богоугодно.

Авва Тома

Рече старац:

– Што сам мрзиш немој радити другоме. Ако не волиш да те клевећу, ни сам немој никога клеветати; ако не волиш да те вређају, ни сам немој никога вређати; ако не волиш да те понижавају, вређају, отимају што је твоје, и друго слично чине теби, онда ни ти никоме то не чини. Ко може да сачува ово то му је довољно за спасење.

Авва Филикс

Посете браћа авву Филикса, водећи са собом неке световњаке, па га замоле да им каже какву поуку. А старац ћутах. Али пошто су га много молили, рече им:

– Хоћете да чујете поуку?

Рекоше му:

– Да, оче.

Старац им рече:

– Сада нема поука. Док су монаси питали старце и чинили што су им ови говорили, Бог је овима давао снаге да говоре. А сада, пошто питају али не чине оно што чују, Бог је одузео благодат од старца; те не налазе шта ће рећи јер нема онога ко би тако чинио.

А монаси, чувши то, стадоше да уздишу говорећи:

– Моли се за нас, авво.